

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

Труднощі перекладу англомовних текстів

Допущено до захисту «__» _____ 2022 р.

Зав. каф. германської філології ____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:

студ. групи ПРмз-02с

Левкович Діана Олександрівна

Науковий керівник:

канд. філол. наук, проф.

Кобякова Ірина Карпівна

Суми 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОГО ТЕКСТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	6
1.1 Економічна лінгвістика	6
1.2 Професійна комунікація та компетентність в економіці	14
1.3 Комунікаційні аспекти вивчення економічного тексту.....	18
1.4 Переклад економічних текстів.....	21
1.4.1 Поняття та види економічного перекладу	21
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ТА ВИЯВЛЕННЯ ТРУДНОЩІВ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	37
2.1 Техніка перекладу економічного тексту	37
2.2 Загальний професійно-смісловий аналіз тексту	38
2.3 Виділення опорно-ключових термінів	44
2.4 Експертиза понятійно-сміислової сторони термінів	49
2.5 Використання методу передачізмісту шляхом роз'яснення	53
2.6 Аналіз лексико-граматичних та синтаксичних труднощів перекладу та остаточна редакція тексту.....	68
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82

ВСТУП

У наш час існує тенденція, а саме глобалізація економіки, культурна, наукова та технічна інтеграція, які призвели до зростання кількості різномовних контактів. У сучасному світі уже немає поділу на національності та країни, світова співпраця у бізнес-сфері вже давно пододала ці бар'єри. Тому наразі, без універсальної англійської мови плідно працювати стало надзвичайно складно в бізнесі, і в галузі економіки загалом. Займатися економічною діяльністю важко, адже вона вимагає міжособистісного спілкування, а правові акти, наукові статті, документація вимагають ретельного і дослівного перекладу. Впевнено можна сказати, що англійська мова – своєрідний посередник, який допомагає адаптуватися кожному в швидкому мінливому світі.

Як було сказано вище, одним з показників сьогодення є глобалізація, що супроводжується взаємопроникненням економік різних країн. Економічна взаємодія вимагає подолання різноманітних бар'єрів - як політичних, юридичних, митних й комунікативних. Тому у сфері економіки виникає необхідність розробки прийнятого в міжнародному масштабі термінологічного фонду та створення лексикографічних джерел, що містять якісний переклад економічних термінів.

Таким чином, **актуальність дослідження** зумовлена постійним розвитком економічної галузі, а отже трансформацією обслуговуючих її фонду лексичних одиниць, необхідністю якісного перекладу економічних термінів, пошуку еквівалентних відповідностей у мові оригіналу та мові перекладу текстів економічної тематики.

Результати кваліфікаційної роботи апробовані у фаховій статті на тему "Труднощі перекладу англійськомовних текстів економічного напрямку", яка видана у збірнику з присвоєнням ISBN 978-1-4879-3794-2 та УДК, вихідні дані м. Ванкувер, Канада, випуск в електронному варіанті (Conference PROCEEDINGS).

Метою роботи є виявлення труднощів та особливостей перекладу текстів економічного спрямування.

Об'єкт дослідження – тексти економічної тематики.

Предмет роботи – особливості перекладу текстів економічної спрямованості з англійської на українську.

Реалізація мети дослідження передбачає вирішення наступних **завдань**:

- 1) вивчити поняття економічної лінгвістики;
- 2) проаналізувати професійну комунікацію та компетентність в економіці;
- 3) розглянути комунікаційні аспекти вивчення економічного тексту;
- 4) вивчити переклад економічних текстів, його поняття та види, особливості та труднощі перекладу;
- 5) розглянути техніку перекладу економічного тексту;
- 6) провести загальний професійно-смісловий аналіз тексту;
- 7) виділити опорно-ключові терміни;
- 8) провести експертизу понятійно-сміслової сторони термінів;
- 9) використовувати спосіб передачі сенсу шляхом роз'яснення;
- 10) проаналізувати лексико-граматичні та синтаксичні труднощі та остаточну редакцію тексту.

Методологічну основу дослідження склали праці таких вчених:

М. Coulthard, G. Cook, N. Fairclough, В. Карасіка, О.І. Шейгала, К.Я. Кусько, Т. ван Дейка, Г. Кука. та інших.

Теоретична значущість роботи полягає в тому, що її результати роблять певний внесок у термінознавство та перекладознавство, можуть бути використані в узагальненнях фахівців з питань теорії перекладу.

Практична цінність роботи полягає у тому, що її результати можна використовувати у практиці перекладу текстів економічної тематики.

Матеріал дослідження включав 40 англійських економічних текстів і еквівалентних текстів українською мовою. Як джерела матеріалу дослідження використовувалися статті щомісячного науково-популярного журналу Harvard Business Review, присвяченого різним питанням управління бізнесом, а також

енциклопедичні словники, двомовні спеціалізовані словники, та Інтернет-ресурси, що обслуговують економічну галузь.

У роботі використовувалися такі **методи**: метод порівняльного аналізу, який застосовувався для зіставлення англomовних термінів та їх україномовних еквівалентів, метод суцільної вибірки для відбору термінів у тексті, метод кількісного підрахунку.

Структура роботи. Дипломна робота складається з двох частин: теоретичної та практичної, списку використаних джерел. У вступі описується загальна проблематика області дослідження. На її основі визначається методологічний апарат роботи.

У вступі обґрунтовується актуальність дослідження, формується мета та завдання роботи, вказуються об'єкт, предмет, матеріал, джерела та методи дослідження.

У першому розділі розглянуто поняття економічної лінгвістики, проаналізовано професійну комунікацію та компетентність в економіці, розглянуто комунікаційні аспекти вивчення економічного тексту, вивчено переклад економічних текстів, його поняття та види, особливості.

У другому розділі здійснюється опис джерела бази дослідження, дається загальна характеристика термінів, що функціонують в аналізованому матеріалі. Здійснюється експертиза понятійно-сислової сторони термінів; використано метод передачі сенсу шляхом роз'яснення, проаналізовано лексико-граматичні та синтаксичні проблеми. Надаються рекомендації практикуючим фахівцям з перекладу текстів економічної тематики з англійської на українську.

У висновку представлені результати дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОГО ТЕКСТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

1.1 Економічна лінгвістика

Початок ХХІ століття характеризується підвищеною зацікавленістю вчених до когнітивної та дискурсивної лінгвістики, а саме активізацією мовознавчих пошуків у вивченні дискурсу та його типів із комунікативно-прагматичної точки зору.

Чимала кількість лінгвістичних робіт присвячена дослідженню дискурсу, проте серед вчених досі немає єдності щодо трактування цього поняття, тому ця проблема є актуальною.

Вивчення дискурсу здійснюється у наукових дослідженнях зарубіжних та вітчизняних мовознавців (М. Coulthard, G. Cook, N. Fairclough, В. Карасік, Н. Макаров, Ф. Бацевич, Л. Безугла, Є. Бондаренко, В. Морозова, І. Фролова, В. Лук'янець, К. Серажим та ін.).

Відсутність єдиної думки щодо трактування дискурсу та зацікавленість фахівців різних галузей вказують на релевантність цього явища. Зокрема, нідерландський лінгвіст Теун ван Дейк стверджує: «Найчастіше поняття, що є найбільш розпливчастим і важко піддається визначенню, стає найпопулярнішим. Дискурс - одне з них» [7].

Одне з основних місць у лінгвістиці початку ХХ ст. займає таке складне та багатогранне явище як дискурс. Увійшовши в лінгвістику на початку 50-х р. ХХ ст., термін дискурс залишається досі актуальним і до кінця не вивченим поняттям [21, с. 126].

Терміну «дискурс» (франц. *discours*, англ. *discourse*) було приділено багато уваги на початку 70-х р. ХХ ст. Проте слід зазначити, що загальноприйнятого підходу до розуміння даного терміну, який зміг би поєднати у собі всі існуючі

ситуації його застосування, на жаль, у науковій літературі досі немає. Так, наприклад, у французькій мові він означає динамічну мову, у німецькій мові має значення: лекція, мова, розмова чи діалог [17, с. 3]. Гуманітарні науки, що прямо і опосередковано вивчають особливості мови, наділяють поняття дискурсу різними значеннями. Проте, у лінгвістиці дедалі більше утверджується висунуте культурологом П.М. Фуко уявлення про дискурс, як про сукупність всього вищесказаного та сказаного [21, с. 67].

Під час вивчення дискурсу виникає питання його класифікації, тобто про те, які типи та різновиди дискурсу існують. Найголовніше розмежування у цій галузі – це протиставлення усного та письмового дискурсів. Це розмежування пов'язані з каналом передачі: при усному дискурсі використовується акустичний канал, при письмовому – візуальний [20].

Крім двох фундаментальних різновидів дискурсу – усного та письмового, на наш погляд, необхідно згадати й внутрішній. В силу відсутності проявів, що легко спостерігаються, внутрішній дискурс досліджений набагато менше, ніж усний і письмовий. Так, одне з найбільш відомих досліджень внутрішнього дискурсу, належить Л.С. Виготському.

Також різницю між різновидами дискурсу описуються за допомогою поняття жанру. Слід зазначити, що це поняття спочатку використовувалося в літературознавстві для розрізнення таких видів літературних творів, як, наприклад, новела, есе, повість, роман тощо. М.М. Бахтін та інші дослідники запропонували ширше розуміння терміна «жанр», що поширюється не тільки на літературні, а й на інші мовні твори. В даний час поняття жанру використовується в дискурсивному аналізі досить широко, однак, вичерпної класифікації жанрів не існує, але прикладами можуть існувати: побутовий діалог (бесіда), розповідь (нарратив), інструкція з використання приладу, інтерв'ю, репортаж, доповідь, політичний виступ, проповідь, вірш та роман. Жанри володіють деякими досить стійкими характеристиками. Наприклад, розповідь, по-перше, повинна мати стандартну композицію (зав'язку, кульмінацію та розв'язку) і, по-друге, мати деякі мовні особливості: так, оповідання містить

каркас із впорядкованих у часі подій, які описуються однотипними граматичними формами (наприклад, дієсловами у минулому часу) і між якими є сполучні елементи [20].

М.А. Халлідей характеризує дискурс через параметри «учасники», «тема», «спосіб». Під темою дискурсу автор розуміє сферу соціальної взаємодії, де учасники оперують мовою як основним інструментом співробітництва. Учасники дискурсу, своєю чергою, розглядаються разом із усіма статусними і рольовими завданнями, соціально значимими відносинами, у яких вони залучені. Спосіб дискурсу є власне функція, що виконується через вживання мови для досягнення тих чи інших цілей; це формально-змістовна організація тексту, канал його репрезентації «письмовий» або «усний», його комунікативна (іллокутивна) мета (спонукання, переконання, пояснення) [41].

Проведений нами огляд теоретичної літератури дозволив виявити типи дискурсів, що найчастіше зустрічаються в сучасних лінгвістичних працях, а саме: педагогічний, політичний, критичний, військовий, релігійний, економічний, науковий, навчальний, публіцистичний, рекламний та ін. Оскільки об'єктом і темою дискурсу може бути будь-яка сфера людської діяльності, класифікаційний список має відкритий характер.

У широкому значенні «дискурсом» називається особливий вид комунікації, що здійснюється у максимально можливому залученні до соціальної реальності, традицій, авторитету та комунікативної рутини [21].

Актуальність та підвищений інтерес до вивчення дискурсу, зокрема економічного, викликані розростанням інформаційного простору, розширенням міжнародних зв'язків, а також глобалізацією економічних відносин загалом. Мовні процеси стають дедалі більш диференційованими, що призводить до формування нових систем понять, пов'язаних певною комунікативною спрямованістю та тематикою. Так, виникло поняття економічного дискурсу, яке вчені досі намагаються визначити, класифікувати та, найголовніше, виявити його основні відмінні характеристики та риси, прийняти його загальне означення[45].

Звернення до економічного дискурсу обумовлено особливим становищем, яке займає економічна частина культури, її особливою значимістю, що характеризує сучасні суспільні процеси у світі та країні. Економіка вважається важливою сферою соціального життя, «в якій на основі застосування різноманітних ресурсів виконується створення, заміни, розподіл і вживання товарів людської роботи, складається і щодня розвивається система продуктивних сил та фінансових відносин, якими керують різні типи фінансових законів» [28, с.158].

Економічний дискурс займає особливе становище у передових громадських світових процесах. Пріоритетна роль економічних проблем у вирішенні долі окремих країн і світу загалом, складання нових економічних концепцій знаходять свій відбиток у явищах мови, зокрема, реалізуються у змінах у системі лексичних методів виявлення економічної теми [51].

Популярний економічний дискурс є перехідним феноменом, що з'єднує ряд аспектів інших видів дискурсу, і в той же час реалізується як висловлювання певного характеру, що володіє своїми особливостями. У цьому вигляді дискурсу практикується передача знань про окремі економічні парадокси, їх властивості та якості, що споріднює його з науково-популярним дискурсом, безумовно, з науково-інформативним підтипом. Відповідно до характеру мовного оформлення, він близький до науково-розмовного підтипу, тобто. виділяється обумовленим предметним характером і може зображуватися як висловлювання встановленого професійної спрямованості. Проте професійна тема показана так, щоб привернути увагу будь-яку аудиторію дилетантів [5, с.4].

Популярний економічний дискурс являє собою мас-медійний дискурс, що здійснюється як викладений на папері документ разом з прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими умовами. Цей дискурс сформульований засобами суспільної комунікації та уособлює собою пізнавальний процес мовлення, що фігурує в соціокультурній взаємодії та відображає систему розуміння комунікантів [44].

Ступінь дослідження економічного дискурсу невпинно зростає, оскільки пов'язано з його високою актуальністю в сучасному світі, розширюється поле економічних дій, з'являються нові економічні інститути та напрямки, і, мовні процеси та терміни. Під економічним дискурсом прийнято розуміти все те, що пов'язане з економікою, зокрема, її вербальними процесами, що виникають при взаємодії учасників економічної комунікації [38, с.103]. Однак, на наш погляд, дане трактування є узагальненим, і тому необхідне проведення подальшого чіткого пояснення даного поняття.

Слід зазначити наявність двох підходів щодо визначення економічного дискурсу на роботах сучасних учених. Так, перший відбиває ставлення до дискурсу, що вивчається, як системі текстів, що виникають під впливом різних факторів (прагматичних, екстралінгвістичних, соціокультурних тощо) і об'єднаних однією тематикою [41, с.62].

Відповідно, економічний дискурс розуміється як текст/мовленнєвий твір, що відображає концептуалізацію економічних реалій у сукупності з прагматичними, екстралінгвістичними, психологічними, соціокультурними, когнітивними та іншими факторами, необхідними для взаємодії людей з механізмами їх свідомості [41, с.63].

Деякі вчені вважають, що «популярний економічний дискурс є процес створення тексту в сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними факторами», цілеспрямовану соціальну дію, що включає взаємодію людей та механізми їх свідомості когнітивні процеси» [37, с.52].

Відповідно до другого підходу економічний дискурс є комунікативною подією, інтегративною сукупністю окремих комунікативних актів у сфері економіки. Результатом такої дискурсивної діяльності стають економічні тексти [16, с.153].

Слід зазначити, що деякі дослідники не виділяють собі конкретного підходу і намагаються вивести поняття, ґрунтуючись на ознаках, що об'єднуються. Деякі вчені у своїх роботах трактують, що комплекс мовних актів в економічній сфері, а також усні та письмові тексти або їх фрагменти, створені

професіоналами, неспеціалістами та журналістами та відображають реалії економічного світу [2; 4, с.83-92]. Проте є й інші уявлення про аналізований дискурс. Так, В.І. Карасик не виділяє економічний дискурс як окремий вид дискурсу. На його думку, існують лише два основні види дискурсу: персональний (особистісно-орієнтований) та інституційний. Інституційний дискурс автор характеризує як «спілкування у заданих рамках статусно-рольових відносин» [20].

На думку вченого, громадські інститути суттєво відрізняються один від одного і не можуть розглядатись як однорідні явища. Крім того, вони історично мінливі, можуть зливатися один з одним і виникати як різновиди в рамках того чи іншого типу. Інакше кажучи, можна припустити, що економічний дискурс слід як підвид інституційного дискурсу [20].

Так, в даний час ряд вчених дотримуються подібної думки і пропонують, як один з типів інституційного, обґрунтовуючи це тим, що він включає певні мовні акти, що мають місце у таких соціальних ситуаціях, що відповідають даному типу дискурсу [16]. Інші фахівці (Є.Г. Петушинська, Є.І. Шейгал, А.П. Чудінов та ін.) зіставляють економічний дискурс з поняттям «бізнес-дискурс», «діловий дискурс» та ін. [37] або ж поєднують його з політичним дискурсом [13; 25].

На наш погляд можна припустити, що цей стан справ пов'язаний із тісною взаємодією та взаємопроникненням політики та економіки в цілому, перетином їх комунікаційних процесів, а також усіх мовних ситуацій, пов'язаних із цими напрямками. В.М. Крисов зазначає, що «економічний дискурс сприймається як єдине ціле, з окремими варіаціями ліберального та протекціоністського, ринкового та державницького акцентів», і що сучасна наука все ще не має повноцінних наукових праць з розрізнення політичного та економічного дискурсів [26, с.52].

Зі сказаного вище слід укласти, що, незважаючи на різні напрями двох існуючих підходів, їх об'єднує один загальний аспект, а саме: економічний текст, що служить засобом комунікації у сфері економіки та володіє певними

особливостями залежно від адресованості багатьом реципієнтам і, відповідно, контекстом.

Слід зазначити, що за А.Ю. Кланцаковою, розуміємо, економічний дискурс як інституціональний тип дискурсу, у якому здійснюється процес мовлення на основі певних економічних ідей.

Змістовні аспекти економічного дискурсу актуалізуються такими базовими поняттями, такими як: «ринок», «гроші», «товар», «прибуток», «інвестування», «економіка» та «економічна діяльність» [21, с.130].

Так, поняття ринок сприймається як: місце купівлі продажу та послуг, тобто. економічні відносини між покупцями та продавцями, пов'язані з обміном товарів та послуг, внаслідок яких формується попит, пропозиції та ціна [39, с.126].

При визначенні терміну гроші ми спираємось на думку С.І. Ожегова, що визначає гроші як «металеві та паперові знаки, які є вимірювальною одиницею при купівлі-продажу, а також засобом платежів та предметом накопичень» [34].

Ю. Г. Євлахова та І.І. Данилова розглядають товар як продукт праці, вироблений купівлі-продажу [16, с.153].

Л.Ш. Лозовський розуміє прибуток як дохід від продажу товарів та послуг, які перевищують витрати на виробництво даних товарів та послуг [29].

І.М. Осадча трактує поняття інвестування як спосіб збільшення доходу від придбаних раніше активів [30].

Відповідно до визначення А.Б, економіка є наукою про господарство, способи його ведення людьми, відносини для людей у процесі виробництва та обміну товарів, закономірності перебігу господарських процесів [6].

Маючи статтю В.І. Карасика «Про типи дискурсу. Мовна особистість: інституційний та персональний дискурс» (2014), вважаємо за можливе поділ економічного дискурсу на наступні види:

- 1) дискурс у сфері страхування, банківська сфера (за інституційною ознакою);
- 2) дискурс обивателя у розмові на економічну тему та керівника фірми;

3) дискурс газетної статті на економічну тему, дисертацію з економіки, наукову статтю.

Учасники економічного дискурсу-це вчені, які займаються дослідженням економіки, бізнесмени, керівники підприємств, студенти економічних спеціальностей вишів тощо. [22, с.30].

У свою чергу, М.Я. Миркін, вивчаючи економічний дискурс, вказує на: складність та неоднорідність його структури; Мовні сфери економічного дискурсу представлені професійною економічною діяльністю, на периферії якої є непрофесійна економічна діяльність. Автор також відзначає різноманітність учасників комунікації (вчені, спеціалісти, нефахівці) та різноманітність ситуацій спілкування [32].

Економічна діяльність, на думку І.В. Єршова це сукупність дій у різних галузях економіки, у процесі відбувається процес обміну матеріальними благами і послугами [16, с.153].

В.В. Щурів виділяє три види економічного дискурсу:

1) науковий вид, що є системою сформованого наукового знання, тобто. доводить систему знань, що раціонально засвідчує отриманий людиною пізнавальний результат «ринкові відносини»: монетаризм, економікс, теорія контрактів, обґрунтування антимонопольних законів; державний розподіл благ»: ефективність бюджетних організацій, обґрунтування дотацій, субсидій, пільг, оцінка якості адміністрування, вартість адміністративного ресурсу; макроекономічні процеси»: політекономія, міжнародні фінанси);

2) політичний вид, що включає будь-які мовні освіти, суб'єкта, адресата, зміст яких належить до сфери політики «ринкові відносини»: держкорпорації, митні спілки, преференційні зони, державне регулювання монополій; державний розподіл благ»: карткова система, заборони та дозволи, регулювання цін, корупція, клановість, конфлікт інтересів; закордонні зони державних інтересів, дипломатія, національна економічна безпека, економічна інтеграція, геополітика);

3) обивательський вид, що передбачає владний дискурс, тобто забезпечує символічне відтворення режиму «ринкові відносини»: дешевше купити, вдало придбати, домовитися; «державний розподіл благ»: «держава повинна виділити»; «змова міжнародних фінансових ділків»

Таким чином дискурс розглядається як мова, текст, структура та процес, а також це система правил та закономірностей. Досліджуючи проблему дискурсу як основу виділення особливої сфери використання мовисфери економіки та особливостей перекладу текстів даної галузі знання з англійської на українську, тоді як економічний дискурс представляє комплексне явище. Він відрізняється від наукового дискурсу і представляє різні види-це і ділові сфери економіки, і розмова обивателя на економічну тему, а також газетно-журнальні статті тощо. Економічний дискурс має домінуючу позицію у сенсовому полі дискурсів і має перспективну спрямованість. Він є одним із важелів руху економіки. У цьому полягає його роль економічному розвитку тієї чи іншої держави.

1.2 Професійна комунікація та компетентність в економіці

За всіх часів Україна потребує висококваліфікованих економістів, здатних працювати як у вітчизняній, так і міжнародній економіці. Процеси інтеграції світової спільноти, зокрема в галузі економіки, призводять до змін у вимогах до кваліфікаційної характеристики сучасного економіста. У цих умовах особливого значення набувають таких якостей, як високий професіоналізм, ініціативність у вирішенні нетрадиційних завдань, креативність, здатність до самоосвіти, до налагодження ділових контактів з іноземними партнерами та кваліфікованої професійної діяльності в іншомовному середовищі [23, с. 298.].

Професійно-компетентним визнається така робота спеціаліста, у якій професійна діяльність здійснюється на досить високому рівні, досягаються відчутні результати праці, реалізується особистісний потенціал. При цьому компетентність спеціаліста визначається співвідношенням у реальній діяльності

його професійних знань та умінь з одного боку, та професійних позицій, психологічних якостей – з іншого [8, с. 52].

Компетентність розглядається як поєднання психічних якостей, тобто психічного стану, що дозволяє діяти самостійно та відповідально, як володіння людиною здатністю та вмінням виконувати певні трудові функції. Таким чином, сутність професійної компетентності виявляється у ступеня зв'язку об'єктивного еталона професійної діяльності, відображеного в нормативних документах, із суб'єктивними можливостями особи працівника [1, с.272].

У межах певної професії рівень професійної компетентності істотно впливають окремі компетенції чи компетентності, володіння якими. Одним із провідних підходів до розуміння професійної компетентності можна назвати концепцію Н. Кузьміної, яка визначила компетентність через систему здібностей, необхідних фахівцю. С. Молчанов професійну компетентність визначає обсяг компетенцій, коло повноважень у сфері професійно-педагогічної діяльності. У більш вузькому розумінні професійна компетентність трактується ним як коло питань, у яких суб'єкт має знання, досвід, сукупність яких відображає соціально-професійний статус та професійну кваліфікацію, а також деякі особистісні, індивідуальні особливості, що забезпечують можливість реалізації певної професійної діяльності [31, с. 255]. Важливими для професійної компетентності є ціннісні орієнтації, мотиви діяльності, інтегровані показники культури (мова, стиль спілкування, ставлення себе і своєї діяльності, до суміжних галузей знань). А. Введенський пропонує у структурі професійної компетентності п'ять компонентів: комунікативна компетентність – професійно значуща, інтеграційна якість, основними складовими якої є:

- емоційна стійкість (пов'язана з адаптивністю);
- екстраверсія (корелює зі статусом та ефективним лідерством);
- здатність конструювати прямий та зворотний зв'язок;
- мовні вміння;
- вміння слухати;
- вміння нагороджувати;

- делікатність, вміння невимушено вести комунікацію;
- інформаційна компетентність включає обсяг інформації про себе, досвід роботи інших колег;
- регулятивна компетентність передбачає наявність умінь керувати своєю поведінкою [8, с.53].

I. Зимова виділяє три основні групи компетентностей:

- компетентності, що характеризують особистість як суб'єкта життєдіяльності;
- компетентності щодо взаємодії з іншими людьми;
- компетентності, що належать до людської діяльності у всіх її проявах [19, с. 41].

Як стверджує дослідниця, ці компетенції, відбиваючись у поведінці, діяльності людини, стають її особистісними якостями. Відповідно, вони стають компетентностями, що характеризуються і мотиваційними, і смисловими відносинами, а також регуляторними складовими, поряд із когнітивними складовими та досвідом.

Л.В. Артемова виділяє такі компоненти професійної компетентності спеціаліста: мотиваційно-вольовий, функціональний, комунікативний та рефлексивний [1, с. 272].

А. Айрапетова структурними компонентами професійної підготовки обрала спрямованість, компетентність, індивідуально-психологічні властивості та здібності.

Володіння інформацією, її обробку та розподіл є ключовими для представника однієї з численних економічних професій. Від того, наскільки вичерпно є інформація у розпорядженні спеціаліста, від того, наскільки чітко та послідовно він передає її колегам, підлеглим та керівникам, залежить якість прийнятих рішень та ефективність діяльності підприємства чи організації.

Тому наступною складовою визначаємо комунікативну компетенцію, яка передбачає володіння технологіями усного та письмового спілкування різними мовами, вміння розрізняти різні комунікативні ситуації та вибирати найбільш

сприятливі форми взаємодії, а також адекватні обставини підходи до вирішення комунікативних проблем [11, с. 122-123].

В силу того, що в процесі навчання як основні особисті професійно-формуючі фактори виступають мова та культура, тому є підстави вести мову про культурно-мовну підготовку. Знання іноземної мови та зарубіжної культури для спеціаліста економічного профілю є невід'ємним компонентом професійної компетентності [23, с. 298.]. Введення терміна «міжкультурна компетенція» для економічної сфери пояснюється тим, що фахівець у галузі економіки повинен володіти іноземною мовою як засобом комунікації, особливостей конкретних понять у своїй та іншій професійній культурі, вмючи виділити та розмежувати загальне та специфічне. Під час ділових контактів має місце професійне міжкультурне спілкування. У процесі міжкультурного професійного спілкування здійснюється обміну інформацією, встановлюються контакти.

Отже, сучасна педагогіка постала перед завданням навчання основ міжкультурної компетенції фахівців економічного профілю. Причому такий підхід у навчанні, зокрема, іноземної мови відзначається необхідним як власне економістами, так і педагогами та викладачами іноземних мов. Він обумовлений як потребами сучасного ринку спеціалістів-економістів, так і сучасними вимогами до якісного педагогічного процесу [19, с. 41].

Аналіз теоретичних посилань, зроблений у цьому параграфі, дає можливість визначити сутність професійної компетентності фахівців з економіки. Вважаємо, що професійна компетентність фахівців з економіки – це важлива характеристика діяльності спеціаліста, його інтегративна якість, що є синтезом професійних компетенцій та особистісних професійно-важливих якостей [9, с. 103].

Результати проведеного нами аналізу психологопедагогічної та спеціальної літератури показують, що структура професійної компетентності фахівця з економіки має обов'язково містити компонент міжкультурної компетенції. Ця компетенція є одним із системоутворюючих факторів

професійної компетентності економістів. Ця компетенція забезпечує належний рівень їхньої конкурентоспроможності.

1.3. Комунікаційні аспекти вивчення економічного тексту

З урахуванням економічних відносин, що склалися у світі, розширенням простору економічної, фінансової, ділової взаємодії, не викликає подиву зростаюча актуальність вивчення економічних процесів з різних сторін. Лінгвістичний аспект не є винятком. Проте ті чи інші явища у різних мовах по-різному. Відмінні риси репрезентації явищ економічного дискурсу обумовлені впливом культури, що знаходиться у віданні такої галузі лінгвістики, як лінгвокультурологія, яка, згідно В.А. Масловою, вивчає взаємодетермінованість мови та культури в процесі їхнього функціонування [15, с. 9].

Особливого значення має вибір мовних тактик і стратегій учасниками комунікативного процесу. Вкрай важливим є виявлення лінгвокультурних особливостей застосовуваних в економічному дискурсі мовних засобів, граматичних форм, економічної лексики, термінів тощо.

На особливу увагу заслуговує синтаксична побудова тексту економічного дискурсу, яка є формою для вираження відповідного змісту, а також засобом правильної подачі інформації та досягнення мети спілкування [35, с. 39].

Вивчення лінгвокультурного аспекту взаємодії в рамках економічного дискурсу дозволить сформулювати докладніше уявлення про механізми його організації з урахуванням національних особливостей учасників комунікації.

З одного боку, мова економічного дискурсу відрізняється певною динамікою з урахуванням стрімкого розвитку та зміни світових економічних відносин, появи різних міжнародних інституцій, поглибленням міжнаціональних контактів. З іншого боку, необхідно враховувати, що економічний дискурс є стійким з погляду економіки, як науки. Грунтуючись на фундаментальних поняттях та положеннях у сфері економіки, мова дискурсу повинна відображати сучасні тенденції розвитку бізнесу, економічної, фінансової сфер тощо.

Очевидно, що в ряді випадків неприпустиме вільне трактування законів і постулатів економічної науки, і це вкрай важливо враховувати при формуванні економічних текстів та надання їм емоційного забарвлення.

У нинішню епоху глобалізації та розширення меж міжкультурної взаємодії особливо гостро постають питання лінгвокультурних процесів, що відбуваються у суспільстві. Сьогодні людині, яка обертається в дипломатичних колах або бере участь у будь-якому вигляді міжкультурної взаємодії, необхідно бути вдвічі компетентною та володіти певним арсеналом мовних засобів для побудови ефективної міжкультурної комунікації [18, с. 13].

Вчені дивляться на проблему співвідношення мови та культури з різних сторін, дослідження переважно націлені на вдосконалення розуміння, виявлення засобів підвищення рівня якості міжкультурної взаємодії.

Взаємозв'язок мови та культури докладно розглядався у роботах одного з основоположників теоретичної лінгвістики В. фон Гумбольдта, який стверджував, що «вивчення мов світу – це також всесвітня історія думок та почуттів людства». Фундаментальні положення, висунуті В. фон Гумбольдтом, необхідно враховувати за будь-якого лінгвокультурного дослідження. Вони у тому, що, по-перше, мову як безперервний осмислений творчий процес творення висловлює «дух народу», його національну культуру; по-друге, мова грає найважливішу роль пізнанні дійсності, у формуванні «картини світу», що створюється під впливом мови як відображення певного способу уявлення позамовної реальності, світогляду його народу. По-третє, народ – це такий самий організм, як людський індивід [29, с. 11].

Відповідно до Н.К. Крупської вивчення іноземної мови пов'язане з вивченням життя та недавньої історії країни, де ця мова панує. Йдеться про вивчення і економічного, і політичного, і культурного життя країни. Вона ж стверджувала, що «... вивчення країни цієї мови має стати такою самою метою, як і вивчення техніки мови».

Вивчаючи механізми відображення культури в мові, необхідно мати уявлення про основні поняття, що застосовуються в лінгвокультурологічних

дослідженнях, таких як мовна картина світу, концепт, лінгвокультурний концепт.

Лінгвокультуру можна зобразити як сукупність мовних одиниць, засобів і структур, що відображають особливості культури конкретної мовної спільності (наприклад, українська, англійська лінгвокультура).

Поняття картини світу важливе для сучасних лінгвістичних та культурологічних досліджень та потребує конкретного визначення. Під картиною світу у найзагальнішому вигляді розуміється впорядкована сукупність знання дійсності, що сформувалася у свідомості [48, с. 31].

Культурні сенси і образи, відображені у мові, можна назвати своєрідним словником лінгвокультури, сукупність одиниць якого свідчить про наявність лінгвокультурних особливостей мовних засобів і мовних прийомів.

Сучасній науці відомо, що мислення народу не опосередковується його мовою. Воно виражається, фіксується мовою, і вивчення уявлень про дійсність, зафіксованих у мові певного історичного періоду, дозволяє побічно судити про те, яке було мислення народу, реконструювати у якійсь мірі головними рисами його когнітивну картину світу у цей період.

Оцінювати когнітивну картину світу народу через призму мовної картини можна лише в обмеженому масштабі, враховуючи, що у мові використовується лише те, що мало чи має зараз народу комунікативну значимість. Іншими словами, про певні віхи та напрями розвитку суспільства, культури можна дізнатися з найбільш часто вживаних концептів. Комунікативна значимість мовної одиниці пов'язані з цінністю вираженого нею концепту для культури народу [39, с. 83].

Економічний дискурс може виступати як і формі тексту, і в усній формі. Тексти виступів у межах переговорів, зазвичай, відпрацьовуються заздалегідь і містять статистичну інформацію, різні посилання, зведення тощо. Найчастіше для внесення риторичного ефекту у подібних текстах застосовуються елементи діалогічного спілкування, питання, звернення до аудиторії.

У разі можна говорити про виділення деяких лінгвокультурних особливостей, оскільки використовувані метафори, образні висловлювання, ідіоми, стилістичні прийоми найчастіше зумовлені звичними мовними засобами у тому чи іншого культурного соціуму.

Мова та культура взаємопов'язані та взаємозалежні. У мовних особливостях часто можна простежити характерні риси тієї чи іншої культури. Поняття культури широко, існує велика кількість підходів до її вивчення. Як підстави дослідження специфіки певної культури можна використовувати особливості сприйняття інформації, відносини між членами суспільства, ціннісні орієнтири. Такі ознаки відбито у типологіях культури, створених Е. Холлом і Р. Хофстеде. Критерії, запропоновані у цих типологіях, універсальні, застосовні до розгляду культурної специфіки, зокрема, і основі матеріалу текстів економічного дискурсу.

1.4. Переклад економічних текстів

1.4.1. Поняття та види економічного перекладу

У загальному вигляді проблема перекладу є проблема розуміння, і цілком можна припустити, що вона стала предметом осмислення ще з дописемних часів, оскільки розуміння є запорукою будь-якої комунікації [49, с. 11].

Переклад і розуміння нерозривно пов'язані один з одним, утворюючи щось на кшталт замкнутого кола: для того, щоб зрозуміти, слід перекласти, однак зробити це неможливо без розуміння, шлях до якого - довгий ланцюг питань і викликають нові питання, що прагне вглиб, в центр, у саму серцевину культурного тексту, осяганого як ціле, освічене різноманіттям його складових. При цьому завдання полягає не в тому, щоб вийти з герменевтичного кола, а в тому, щоб до нього увійти, занурившись у текст, без чого неможливе ні розуміння, ні переклад, ні комунікація.

Виходячи з цього, переклад слід розглядати як культурно-філософський феномен, що жодною мірою не заперечує значущості суто лінгвістичної сторони, а, навпаки, дозволяє глибше її осмислити, оскільки мовна традиція, в якій укорінена людина, становить одночасно і предмет розуміння, і його основу, а комунікація послідовно розгортається рівнях мови – культури – семіотичної системи у режимі зростання. Відповідно, можна запропонувати деяке робоче визначення феномену перекладу, засноване на: а) універсальності перекладу як людської діяльності [42]; б) семіотичній природі перекладу [50]; в) його телеологічних та аксіологічних характеристиках; , якщо осмислювати герменевтику як мистецтво розуміння та розуміння змістів і значень культурних знаків, з одного боку, і як теорію та загальні правила інтерпретації культурних текстів, з іншого. Переклад являє собою якийсь інтелектуально-діяльнісний континуум, спрямований на розуміння, що формується і функціонує в режимі надходження і осцилює на межі культур, субкультур та індивідуального екзистенційно-культурного досвіду особистості.

Сьогодні економічний переклад є дуже затребуваним видом перекладу у зв'язку з тим, що на світовому ринку співпрацюють компанії з різних країн. Багато українських компаній мають іноземних партнерів та клієнтів, які не володіють українською мовою. Такі компанії неминуче вдаються до послуг перекладачів. До таких перекладачів висуваються особливі вимоги. Вони повинні мати знання у сфері економіки, а також розуміння особливостей, що існують у практиці складання економічних документів, застосування законодавчих норм, а також розуміння та коректного перекладу економічних термінів.

Переклад банківських, економічних чи фінансових текстів більшою мірою, ніж інші види перекладу, передбачає не лише знання іноземної мови та роботу зі словниками, але й розуміння в галузі економіки, а також у разі потреби – консультування вузьких фахівців з перекладу найскладніших термінів [36, С.13-14].

Необхідно відзначити, що економічний текст має низку особливостей, таких як: наявність термінів, фразеологізмів, стійких виразів та аббревіатур. Звичайно, не підготовленому перекладачеві в галузі економіки здійснити переклад тексту економічної спрямованості досить важко.

Переклад економічних текстів можна розділити на такі види:

- документообіг банківських установ;
- плани, проекти та документи, пов'язані з веденням бізнесу;
- переказ фінансових звітів;
- документація, пов'язана з бухгалтерською звітністю;
- документи, пов'язані з ринком цінних паперів;
- переведення аудиторських документів;
- переклад ділової кореспонденції;
- переклад економічних текстів та статей;
- навчальна та наукова економічна література;
- інша документація.

Всі ці види перекладу вимагають від перекладача не лише знання мови, але також знань та навичок у сфері економіки та фінансів [4, с. 55].

1.4.1. Особливості економічного перекладу

Економічні тексти мають такі особливості, які обов'язково мають бути враховані під час перекладу:

1) Економічні статті, зазвичай, дуже інформативні. У них міститься безліч професійних термінів, які часто не знайомі фахівцю, який працює з художньою літературою чи іншими текстами.

2) Економічний переклад вимагає лаконічного викладу, точності, ясності та максимальної компактності. Проте стислість і лаконічність мови перекладу нічого не винні заважати викладу лексики, розумінню сенсу тексту оригіналу.

3) Перекладач економічного тексту повинен мати як загальної лексику, а й знати мовні звороти, фразеологізми, професіоналізми тощо.

4) Перекладач економічного тексту повинен знати значення економічних термінів, відмінних від їхнього традиційного загальнолітературного значення.

5) У викладі текстів економічної спрямованості переважно використовується пасивна мова, і навіть форма простого теперішнього часу [10, с.26-27].

Як правило, більшість загальноповживаної лексики не викликає значних труднощів при перекладі економічних текстів. Однак перекладачеві необхідно звертати увагу на терміни, які в економічних текстах набувають іншого значення, а також на так званих «неправдивих друзів перекладача». Наприклад, «*interest*» у сфері економіки означає «відсоток», «частка» [32, с. 20-21].

Враховуючи вищесказане, стає очевидним, що перекладач стикається з певними труднощами під час роботи з текстами економічного дискурсу. Наприклад, складнощі для перекладу часто становлять багатослівні терміни, тому що їх значення не завжди складаються зі значень їх елементів. При цьому не завжди термін англійської точно відповідає терміну в українській мові. У звичайній практиці найбільш уживані та загальноприйняті терміни використовуються як основа для утворення багатослівних термінів. При перекладі багатослівного терміну необхідно з'ясувати його склад, визначити головне слово, а також порядок, відповідно до якого слід розкривати значення словосполучення [37, с. 101].

Окремо слід зазначити переклад з англійської однослівних термінів, яким в українській мові відповідають багатослівні терміни. Наприклад:

securities – цінні папери;

maintenance – технічне обслуговування;

proceeds – грошові надходження;

research - наукові дослідження [48].

Серед економічних термінів існує велика кількість багатозначних, або так званих «різноперекладних» термінів. Багатозначність спостерігається у тих випадках, коли термін в англійській мові має різні значення, що передаються різними українськими еквівалентами, а вибір варіантної відповідності, як

правило, обумовлений контекстом. Існують багатозначні терміни, що мають не тільки безпосередньо економічне значення, але й одне або більше значень інших областей.

Як приклад наведемо такі терміни:

– *credit*, має такі значення:

- 1) кредит, позику;
- 2) бухгалтерський кредит;
- 3) акредитив;
- 4) довіра;
- 5) залік;
- 6) честь.

– *amount*, якому відповідають декілька українських еквівалентів:

- 1) сума;
- 2) величина;
- 3) обсяг;
- 4) розмір.

– *order*, має такі значення:

- 1) порядок;
- 2) наказ;
- 3) розпорядження;
- 4) ордер;
- 5) замовлення.

Слід зазначити, що двомовні словники який завжди виявляються корисними під час перекладу таких термінів. Не всі англійські фінансові та економічні терміни мають уже готові та вживані аналоги в українській мові, тому при здійсненні економічного перекладу перекладачеві необхідно, ретельно вивчивши значення терміна за допомогою тлумачного словника, а також його вживання у різних контекстах, підібрати найбільш відповідний еквівалент чи опис.

Лексичні особливості економічних текстів

Розглянемо далі лексичні особливості економічних текстів. До них відносяться насамперед: значна роль термінології, використання різнопланової лексики, велика кількість термінів та неологізмів, а також широке поширення аббревіатур: *GDP* (*gross domestic product*) – валовий внутрішній продукт, *IMF* (*International Monetary Fund*) – Міжнародний валютний фонд, *CMV* (*current market value*) – поточна ринкова вартість, *COD* (*Cash on Delivery*) – оплата при доставці та інші.

Також економічні терміни мають такі характеристики, як відсутність експресивності, можливість вживання терміна поза контекстом, обмеженість терміну. Терміни позначають не предмети, а поняття, сенс яких є однозначним. Термін завжди означає конкретне спеціальне поняття. Основна відмінність термінів від звичайних слів, це їх сфера застосування. Іншими словами, терміни в основному створені та використовуються для певних сфер професійної діяльності. Економічні терміни є природними компонентами певного професійного, наукового дискурсу. Будучи одиницею певної мови, термін має спеціальне термінологічне значення [2, с. 59].

Використання термінологічної лексики дозволяє найбільш точно, чітко та зрозуміло викладати зміст того чи іншого предмета та забезпечує правильне розуміння суті того чи іншого економічного питання. У спеціальній літературі саме терміни несуть основне семантичне навантаження та займають чільне місце серед інших загальнолітературних та службових слів. Терміни забезпечують точну вказівку на реальні об'єкти та явища, встановлюють однозначне розуміння інформації, що передається фахівцями конкретної сфери діяльності [22, с. 39].

Зважаючи на сказане, до термінів пред'являються особливі вимоги. По-перше, термін повинен бути точним, мати чітко визначене значення, яке може бути передане шляхом логічного визначення. Слово, що є терміном в одній конкретній галузі, не може правильно сприйматися до іншої. Наприклад, слово «миша» в електронній технології має одне значення, у зоології – інше тощо.

Розкриття значення конкретного економічного терміна відбувається за допомогою вміння перекладача розібратися в тексті, що сприймається, скласти

уявлення про систему термінології в цілому і здійснити структурномисловий і синтаксичний аналіз незнайомої термінологічної одиниці на основі власних знань, а також з використанням словників та іншої довідкової літератури. Безумовно, важливу роль у перекладі економічних текстів грає використання словників, але основним їх недоліком є те, що більшість словників, що вийшли, не встигають за розвитком економіки.

Економічні терміни – це слова, словосполучення і обороти, що використовуються позначення логічно точно сформульованих понять економіки як галузі, вони ж становлять основу економічної теорії. З точки зору лінгвістики економічні терміни є лексико-граматичними одиницями мови, що функціонують як у загальнолітературній мові, так і в системі економічного дискурсу. З лексикограматичної точки зору, економічному терміну притаманні ті ознаки, що характерні для лексичних одиниць загальнолітературної мови, а саме: сенс і семантика [12].

Як приклад наведемо економічний термін «*future*», який у економічному дискурсі часто перекладається як «*ф'ючерс, ф'ючерсний контракт*», на відміну загальнолітературного «*майбутній*».

Характерними рисами економічних термінів є: однозначність, точність, системність, відсутність синонімів, беземоційність, стислість та інші [66, с. 87].

Будь-який термін, зокрема економічний, має ознаками системності тому, що він співвідноситься з тим чи іншим спеціальним поняттям, яке займає певне місце у системі вузькоспеціальних понять. Наприклад, якщо розглянути терміни «*Loss*» і «*Profit*», то вони обидва визначаються через загальне поняття «*money*». Але вони займатимуть різні місця у цій системі, т.к. усі інші ознаки у них різні: «*Loss*» є «*the result of a business operation where expenditures exceed receipts*», а «*Profit*» є «*excess of sales revenue over the costs of providing the goods or services sold*». Таким чином системність допомагає зняти багатозначність.

При перекладі економічного терміна-словосполучення необхідно з'ясувати його склад, визначити головне слово та порядок, відповідно до якого слід розкривати значення даного словосполучення (оскільки порядок слів у більшості

випадків доведеться підпорядковувати законам української мови, відмінний від порядку слів в англійській мові). Виконаний переклад повинен повністю відповідати вихідному тексту у сенсовому аспекті без зайвої інформації, навіть якщо вона пов'язана з цією сферою [42, с. 98]

Термінологія постійно поповнюється новими одиницями. Джерелом такого поповнення є запозичення з інших мов, і навіть елементи розмовної мови, жаргонізми, професіоналізми тощо.

Сьогодні англійська мова переживає справжній неологічний бум. Науково-технічна революція, розвиток засобів масової комунікації, стрімкий розвиток життя, поява нових економічних процесів призвели до появи великої кількості нових слів та їх значень. Дані лінгвістичної статистики свідчать, що в англійській мові з'являється безліч нових слів. Такі лексичні новоутворення називаються неологізмами [25, с. 87-88].

Щоб уникнути проблем і помилок при перекладі неологізмів, фахівцям необхідно добре знати способи словотвору в англійській мові.

В економічній термінології часто відбувається утворення нових слів за допомогою:

- префіксації, наприклад, «*sure*» за допомогою різних префіксів перетворюється на «*ensure*» – «забезпечувати» або «*insure*» - «страхувати»;

- суфіксації, наприклад, «*compete*» за допомогою суфіксів перетворюється на «*competitor*» – «конкурент», «*competitive*» – «конкурентоспроможний» або «*competitiveness*» – «конкурентоспроможність»;

- словосполучення. Одним із найдавніших, універсальних та поширених способів словотвору в англійській мові є словосполучення. Словосполучення дуже поширене і в сучасній англійській мові, більше однієї третини всіх нових слів у якій – це складні слова. Наприклад «*bookkeeper*» - «бухгалтер» або «*cost price*» - «собівартість»;

- конверсії. Наприклад, іменник «*deposit*» - «депозит», «вклад (у банку)» і дієслово «*to deposit*» - «давати на зберігання», «розміщувати вклад», «класти в банк».

Слід виділити такі етапи роботи з неологізмами:

1. Етап передперекладного аналізу:

- Виявити неологізм у тексті.
- Визначити частину мови та функцію, яку неологізм виконує у реченні.
- Визначити стильову та жанрову приналежність тексту, а також загальний

контекст.

2. Етап пошуку еквівалента:

- Здійснити спробу пошуку еквівалента в доступних двомовних словниках, включаючи онлайн-версії словників, що постійно оновлюються (<http://multitrans.ru>, <http://multilex.ru>, <http://poliglos.info/>, <http://www.oxforddictionaries.com/>, Яндекс Словники, <https://glosbe.com/> та ін.).

3. Етап пошуку визначення:

- Здійснити спробу пошуку визначення слова англійською в доступних одномовних словниках, включаючи постійно оновлювані онлайн-версії словників (<http://www.oxforddictionaries.com/>, <http://www.merriam-webster.com/>, <https://glosbe.com/> та ін.). Якщо дефініцію знайдено, а неологізм зареєстровано словником, то здійснити переклад неологізму на основі дефініції з урахуванням загального контексту [45, с. 203].

4. Етап визначення способу освіти неологізму:

- У разі відсутності неологізму в словниках або невідповідності значення контексту необхідно проаналізувати неологізм з метою визначення способу його освіти (афіксальний спосіб, словоскладання, смисловий розвиток, звукова подоба, конверсія, скорочення, фразеологія тощо) [13, с. 4-5].

5. Етап консультації:

- У випадках, коли виявлення значення особливо утруднене, має сенс звернутися за допомогою до онлайн-спільнот професійних перекладачів, таких як, наприклад, «Місто перекладачів» (<http://www.trworkshop.net/job/>). Проте, як показує практика, найціннішим і найефективнішим способом є консультація з фахівцем у певній економічній галузі.

- Провести активне обговорення можливих варіантів значення неологізму у навчальній групі за допомогою активних та інтерактивних методів (мозковий штурм, метод пінг-понгу, кейс-стаді, метод презентації та ін.).

На основі виявленого значення здійснити переклад неологізму за допомогою загальноприйнятих перекладацьких прийомів для їхнього перекладу.

До таких прийомів належать: транслітерація, транскрибування, калькування, описовий переклад:

Транслітерація – перекладацький метод, при якому літери, що складають слово вихідною мовою, передаються літерами мови, що перекладає (наприклад, *broker* – брокер);

Транскрипція – це перекладацький прийом, який полягає у передачі літерами мови, якою здійснюється переклад, звучання слова вихідної мови (наприклад, *notebook* – ноутбук);

Калькування – спосіб перекладу лексичної одиниці вихідної мови шляхом заміни її складових частин (морфем чи слів) їх лексичними відповідностями у перекладі (наприклад, *viral marketing* – вірусний маркетинг, вірусне просування товару);

Описовий переклад - вживається, коли жодна зі словникових відповідностей слова не підходить до даного контексту (наприклад, *Obamacare* - неформальний термін для позначення федерального закону, спрямованого на покращення послуг охорони здоров'я для американських громадян та прийнятого під час правління президента Обами) [25, с. 38-39].

Ще однією важливою особливістю економічних текстів є широке використання у них скорочень. Їхнє використання у наш час стало дуже популярним. Одна з причин такої популярності в тому, що використання скорочень допомагає суттєво заощадити час, що дуже важливо саме стосовно ділової сфери.

Переклад економічних термінів, має свої тонкощі та особливості у порівнянні зі звичайним літературним та іншими видами перекладу. Перекладач, який здійснює переклад економічних текстів повинен обов'язково мати знання в

економічній, банківській, а також аудиторській сфері, мати уявлення про ведення бізнесу, володіти навичками ведення переговорів тощо [42, с. 67].

При перекладі економічних текстів особливу складність і безеквівалентна лексика, тобто та лексика, яка на даний момент не має еквівалента в українській мові.

«Безеквівалентна лексика – це слова та словосполучення, що позначають предмети, процеси та явища, які на даному етапі розвитку мови перекладу не мають у ньому еквівалентів».

Неважко помітити, що виникають значні труднощі під час перекладу економічної безеквівалентної лексики. Наявність у словниках варіантів перекладу зовсім не означає, що у цьому випадку перекладач обов'язково повинен керуватися ними. Не виключена можливість, що він може знайти якийсь інший шлях. Не всяку безеквівалентну лексику слід прагнути обов'язково перекласти: необхідно широко використовувати синонімію та інші мовні засоби передачі тієї самої думки [5, с. 10].

Існує кілька способів перекладу економічної безеквівалентної лексики:

1. Підбір близького за значенням слова чи словосполучення у мові перекладу.

Наприклад, вираз «*vulture fund*» перекладемо українською мовою як «фонд-хижак» (фірма, що вкладає кошти в нерухомість при погіршенні кон'юнктури, сподіваючись на її поліпшення).

2. Транслітерація.

Наприклад, назва біржового індексу «*Dow Jones*» українською мовою перекладається як «Доу Джонс»; для перекладу терміну «*outsourcing*» також може бути рекомендована транскрипція: «аутсорсинг».

3. Описовий переклад.

Наприклад, термін «*listed company*» українською мовою можна перекласти як «компанія, акції якої продаються на фондовій біржі», «*publicly traded company*» - «компанія, акції якої продаються на позабіржовому ринку» [27, с. 12.].

При перекладі з допомогою калькування було неможливо правильно передати значення цих термінів, т.к. була б утворена лексико-граматична структура, що не відповідає нормам української мови (вільна компанія, що продається або компанія, виставлена на позабіржовий ринок).

У англійських економічних текстах значне місце займають різні види скорочень, що може викликати деякі труднощі у роботі перекладача. В англійській мові скорочення прийнято ділити на аббревіатури та акроніми.

Термін «*аббревіатура*» походить від латинського слова «*brevis*», що перекладається з італійської як «*короткий*». Аббревіатури (*abbreviations*) утворюються від початкових літер слів словосполучення.

Акроніми (*acronyms*) є скорочення, які, на відміну аббревіатур (читаних, вимовлених і сприймаються за назвами букв), читаються і сприймаються як звичайні лексичні одиниці. Акроніми утворюються з різних поєднань літер (з перших літер, від перших кількох з останньою та ін.) [43, с. 39-40].

Існує кілька способів перекладу скорочень, їх повинен знати та використовувати кожен професійний перекладач:

1) Переклад слова або словосполучення, що лежить в основі цієї аббревіатури. Наприклад, *GDP (gross domestic product)* українською мовою перекладається як *ВВП (валовий внутрішній продукт)*, *UNO (United Nations Organisation)* – як *ООН (Організація Об'єднаних Націй)*.

2) Переклад аббревіатури за допомогою транслітерації. Наприклад, *Benelux* (за першими буквами держав «*Belgium*», «*Netherlands*», «*Luxemburg*») перекладається як «*Бенілюкс*»; *Brexit* (перші дві літери слова «*Britain*» та слово «*exit*») перекладається як «*Брексіт*».

3) Використання еквівалентів у перекладній мові. Наприклад, *G7* українською мовою перекладається як «*Велика сімка*» або «*Група семи країн*».

Ще одну складність, з якою стикається фахівець під час перекладу економічного тексту, можуть бути назви організацій, фірм, компаній, банків тощо[1, с. 115].

При перекладі назв використовуються наступні прийоми:

1. Транслітерація.

Транслітерація передбачає передачу слів мовою оригіналу, літерами тієї мови, якою здійснюється переклад. Наприклад, назва банку «*Monte dei Paschi di Siena Bank*» українською мовою перекладається як «*Монте дей Паски ді Сіена*».

Важливо зазначити, що з перекладі назв організацій який завжди правильно замінювати американське «*LLC*» українським «*ТОВ*», а «*JSC*» – «*ВАТ*», хоча відповідні організаційно-правові форми насправді схожі між собою. Але, зустрічаючи в тексті абревіатуру «*ТОВ*» або «*ВАТ*», користувач перекладу може зробити висновок про те, що йдеться про українську компанію, зареєстровану в Україні та чинну на основі законодавства України. Повна відповідність найменування організаційно-правової форми іноземної компанії забезпечує транслітерація, тому правильним варіантом перекладу буде: LLC - Ел Ел Сі, JSC - Джей Ес Сі і т.д. Власне фірмове найменування перекладається також шляхом транскрипції. Наприклад, *Molly, LLC* – «*Моллі, Ел Ел Сі*».

Перша згадка про назву компанії в тексті може бути продубльована англomовним написанням, наведеним у дужках: «*Моллі, Ел Ел Сі*» (*Molly, LLC*).

2. Дослівний переклад.

Дослівний переклад найменувань також використовується практично, хоч і набагато рідше, ніж транслітерація. Наприклад, назва організації *World Bank* українською мовою перекладається як «*Світовий банк*»; *European Bank for Reconstruction and Development* - як «*Європейський банк реконструкції та розвитку*» [49, с.55].

З метою підбору більш точного та адекватного варіанта перекладу назви тієї чи іншої організації слід звертатися не тільки до двомовних словників, але й до інших джерел інформації, наприклад, тематичним сайтам, форумам, сайтам іноземних компаній, що працюють у цій сфері.

Крім перерахованого вище, у процесі перекладу економічних текстів часто зустрічаються стійкі висловлювання. До стійких виразів відносяться мовні кліше, фразеологічні обороти та ідіоматичні вирази. Їхній переклад здійснюється за допомогою підбору аналогічних еквівалентів українській мові [22, с. 54].

Наприклад, вираз «*to drum up business*» українською мовою перекладається як «створити бізнес», «*to go into liquidation*» - «заявити про ліквідацію».

Певні труднощі для перекладача під час роботи з економічними текстами становлять «хибні друзі перекладача» (калька фр. *faux amis du traducteur*). Вони мають подібне звучання і написання, але можуть виражати різні поняття, що часто призводить не тільки до неправильного розуміння, але і до повного спотворення перекладеного тексту. Наприклад, діяльність

– діяльність, *application* – заява, *data* – дані, *receipt* – квитанція, *Dutch* – голландська тощо. Часто такі слова утворювалися через те, що після запозичення значення слова в одній з мов змінилося і набуло іншого значення; або запозичення взагалі не було, а слова в одній та іншій мові походять із загального кореня в якійсь давній мові, але мають різні значення. Наявність спільних слів у низці мов здебільшого викликано історичними причинами – загальним походженням деяких мов, і навіть побутовим і культурним спілкуванням народів, які говорять різними мовами [29, с. 11]. Наприклад, багато європейських мов широко використовують слова, запозичені з грецької та латинської мов .

Саме латинська мова дала найбільшу кількість інтернаціоналізмів. Прикладами латинських і грецьких слів, запозичених англійською і є інтернаціоналізмами, є: *obligation* – зобов'язання, *constitution* – статута, конституція, *agriculture* – сільське господарство, *program* – програма, *system* – система, *organization* – організація, *method* – спосіб та інші.

Фахівці у сфері економічного перекладу виділяють кілька основних типів хибних друзів перекладача.

1. До першого типу відносяться слова вихідної мови, схожі за звучанням і написанням зі словами перекладної мови, але мають абсолютно різне значення. Наприклад, «*enterprise*» у перекладі означає не «антрепризу», а «підприємство», «*magazine*» – не «магазин», а журнал; «*intelligent*» - не «інтелігентний», а «розумний».

2. До другого типу відносяться багатозначні слова вихідної мови, частина значень яких збігається зі значенням у мові, що перекладає, а частина значень

різниться. Тобто одному слову у вихідній мові відповідає кілька слів у мові, що перекладає. Наприклад, слово «*aggressive*» - «енергійний», «ініціативний», «агресивний»; «*factor*» – «коефіцієнт», «фактор».

3. До третього типу відносяться назви величин виміру, схожі за звучанням і написанням кількома мовами, але не збігаються за кількістю. Наприклад, слово «*decade*» у перекладі – «десятиліття», а не «декада», яка в українській мові дорівнює десяти дням.

4. До четвертого типу відносяться слова різні за емоційним забарвленням. Наприклад, слово «*routine*». У перекладі з англійської це слово означає «розпорядок дня», у той час як у українській це слово має яскраве негативне емоційне забарвлення (рутина).

Необхідно врахувати, що з перелічених типів може мати свої різновиди і варіанти, тому загальна кількість типів значно вище. Кожен випадок «неправдивих друзів перекладача» є унікальним і його слід розглядати окремо, щоб не допускати помилок. Уміння правильно перекласти термін українською мовою входить у професійну компетенцію фахівця [40, с. 18].

Нові економічні терміни з'являються практично щодня, і тому перекладачеві необхідно як знання мови, а й повне розуміння суті процесу чи явища. Найчастіше перекладачеві, для належного розуміння терміну, доводиться не лише вивчити його тлумачення у спеціальному словнику, а й прочитати статті в іноземних фінансових виданнях чи інших джерелах і лише після цього вибрати правильний переклад.

Таким чином, економіка – це одна з областей, що перебувають у постійному розвитку. Відповідно, з'являються і нові терміни, найменування, аббревіатури та скорочення, які становлять певні труднощі у роботі перекладача. Завдання спеціаліста, який працює з економічними текстами, постійно вдосконалювати та поповнювати свій лексичний запас [19, с. 78].

Основна труднощі перекладу економічних текстів у тому, що перекладач повинен мати знаннями у сфері економіки, які включають як знання економічних термінів та його перекладу, а й розуміння основних економічних законів і реалій.

Завдання перекладача полягає в тому, щоб максимально повно і точно донести до читачів зміст тексту, що перекладається. Переклад економічних текстів має низку особливостей проти інших видів перекладу і передбачає певні труднощі, а саме: переклад термінів, аббревіатур, скорочень, міжнародних слів.

Переклад економічних термінів представляє цілу низку труднощів, тому що терміни як такі не відносяться до мови взагалі і в різних терміносистемах лексично одне й те саме слово може перекладатися по-різному. Уміння правильно перекласти термін українською мовою часто входить у професійну компетенцію фахівця.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ТА ВИЯВЛЕННЯ ТРУДНОЩІВ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

2.1 Техніка перекладу економічного тексту

Як матеріал для дослідження послужили 40 англomовних економічних текстів і таку ж кількість еквівалентних текстів українською мовою. Джерелом матеріалу послужили а) статті щомісячного науково-популярного журналу «*Harvard Business Review*», б) такі енциклопедичні та двомовні спеціалізовані словники як «*Великий фінансовий словник*» [6], «*Економіка: Енциклопедичний словник*» [47] та в) сайти мережі Інтернет, присвячені економічній проблематики.

Harvard Business Review (Гарвардський бізнес-огляд) - щомісячний науково-популярний журнал, присвячений різним питанням управління бізнесом. Журнал видається з 1922 року Гарвардською школою бізнесу. З 1993 року друкується видавництвом бізнес-школи Harvard Business School Publishing. Тематика матеріалів журналу охоплює питання менеджменту, лідерства у бізнесі, відносини бізнесу та суспільства, кар'єри, інновацій в економіці, маркетингу.

У мережі Інтернет джерелом матеріалу дослідження виступили статті, опубліковані на американському сайті Investopedia. Цей сайт був заснований Корі Вагнером та Корі Янссеном у 1999 році. До «Investopedia» звертаються до 2500000 користувачів на місяць. Адреса сайту: www.investopedia.com/university/. Сайт відкриває доступ до архівів, що містять тисячі статей англійською та українською мовами, авторами яких є фінансові експерти, фахівці з економіки. Обговорюваний сайт також має фінансовий словник, що містить понад 5300 економічних термінів.

Тематика матеріалів даного сайту включає економічні новини, інвестування, технології у сфері економіки, фінансове консультування,

управління капіталом, особисті фінанси, питання податкового оподаткування, біржові індексні фонди, малий бізнес та ін.

Відібрані для дослідження статті з вище перерахованих джерел переважно присвячені процесам світової економіки, аналізу фінансових ринків та господарської діяльності підприємств. У проаналізованих економічних статтях було виявлено 415 англomовних термінів та 415 їх українських еквівалентів. Із загальної кількості англomовних термінів 102 лексичні одиниці відносяться до категорії багатокomпонентних термінів.

2.2 Загальний професійно-смысловий аналіз тексту

На практичному етапі дослідження було проаналізовано статті щомісячного науково-популярного журналу Harvard Business Review. Дані статті належать до економічних текстів, які містять достатню кількість економічних термінів. Так, у статтях журналу Harvard Business Review міститься 40% економічних термінів від загальної кількості слів [66].

У текстах статей Harvard Business Review більшій кількості переважають терміни-іменники та терміни прикметники (*raw materials, labour force, capital, entrepreneurship, scarcity, economic system, economic growth*, та інших). Терміни-дієслова в цих текстах зустрічаються значно рідше. У тому числі можна назвати такі дієслова як *save, compete, buy, sell*.

У аналізованих статтях також варто звернути увагу на економічні терміни і фразеологізми, які можуть викликати складність при перекладі (*free enterprise*). Важливо відзначити, що згадувалися економічні терміни, які можна назвати багатозначними, або так звані «різноперекладні» терміни. Так, у журналі Harvard Business Review можна виділити слово «*sell*», яке має кілька перекладів: продавати, торгувати, рекламувати, забезпечувати попит [3, с. 209].

Традиційно до термінологічної лексики пред'являють такі вимоги: однозначність, точність, стислість, системність, стилістична нейтральність, байдужість до контексту, відсутність синонімів та омонімів у межах однієї

термінологічної системи та ін. Але цим вимогам відповідають, як правило, «ідеальні» терміни. Однак у реальних терміносистемах такий стан справ трапляється рідко.

Частотність використання одних і тих же термінів вказує на те, що вони здебільшого не мають синонімічні зв'язки. Наприклад, кожен з таких термінів як «*lending rate*» – «кредитна ставка», «*recessionary pressures in the economy*» – «економічний спад», «*capital investment*» – «капіталовкладення», «*competitive ability*» – «конкурентоспроможність» зустрічаються у проаналізованих статтях не менше ніж 8 разів. Разом про те, в англомовних текстах виявляються терміни, які українською мовою перекладаються однаково. Наприклад, лексичні одиниці «*controlling interest*», «*control packet of shares*» та «*majority ownership*» у українськомовному перекладі відповідав один еквівалент «контрольний пакет акцій». Це вказує на те, що економічна терміносистема, що розглядається, має синонімію.

У статтях журналу Harvard Business Review існує велика кількість багатоконпонентних термінів, які в оригінальних текстах не рідко демонструють синонімічність. Так, залежно від контексту термін «*cost of production*» було переведено українською як «витрати виробництва» і «собівартість». Отже, економічні терміни не можна охарактеризувати як «байдужі» до контексту лексичні одиниці.

Наявність синонімічних зв'язків і багатозначність підтверджують актуальність реалізованого дослідження – для того, щоб підібрати термінам економічної сфери адекватні відповідності, перекладач повинен враховувати контекст лексичної одиниці, а це означає перед ним постає завдання вибору найбільш продуктивної, доречної стратегії перекладу. Звісно ж, що перекладацькі стратегії може бути обумовлені конкретними змістовими і формальними характеристиками аналізованих тут термінів. У цьому пропонується розглянути класи виявлених в англомовних текстах багатоконпонентних термінів, виділені з урахуванням їх змістовних і формальних характеристик.

Грунтуючись на їх роботах та аналізі практичного матеріалу дослідження, пропонується класифікація термінів, представлених в англомовних статтях з економічної тематики [47, с. 203].

У структурному відношенні терміни прийнято розділяти на однокомпонентні та багатоконпонентні. У свою чергу багатоконпонентні терміни поділяються на двоконпонентні терміни, що складаються з трьох- і більше елементів. Аналіз термінів англомовних статей з економічної тематики показав, що двоконпонентні терміни за чисельністю переважають інші термінологічні одиниці. Результати аналізу представлені у Таблиці 1.

Таблиця 1 – Співвідношення багатоконпонентних термінів в англомовних статтях з економіки

	Кількість компонентів	
	2	більше 3
Багатоконпонентні терміни	74,6 %	25,4 %

Аналізуючи терміни, в основі яких лежать способи прилягання між собою компонентів терміну, виявилось таке: кількість термінів, утворених складовим чином вище за кількість термінів, компоненти яких вступають між собою у взаємодію з використанням прийменників [7, с. 10].

Таблиця 2 – Співвідношення багатоконпонентних термінів на кшталт зв'язку між компонентами в англомовних статтях економічної тематики

Тип зв'язку між компонентами	Кількість %
Прилягання (безприйменниковий)	73%
Керування (з використанням прийменників)	27%

У дослідженні були виявлені такі моделі терміноутворення:

- 1) іменник + іменник: *tax harmonization* – гармонізація податків; *gross weight* – вага брутто;
- 2) прикметник або дієприкметник + іменник: *borrowing power* – кредитоспроможність; *competitive strength* – конкурентоспроможність; *packed weight* – вага брутто (з упаковкою);
- 3) іменник з прийменником + іменник: *diversification of resources* – диверсифікація ресурсів;
- 4) прислівник + іменник: *legitimately accepting* – законодавче затвердження;
- 5) багатокomпонентні терміни зі складною структурою: *liberalization of capital account* – лібералізація рахунку руху капіталів; *cross-border entry activity* – транскордонна діяльність.

По даній класифікації в розглянутих нами економічних текстах серед словосполучень, які найчастіше зустрічаються) можна відзначити іменник з іменником [5, с. 29].

Наприклад:

net weight – вага нетто;

gross receipt – валовий дохід;

majority ownership – контрольний пакет акцій.

У проаналізованих текстах з економічної проблематики також було виявлено словосполучення «прикметник + іменник», але в меншій кількості .

Наприклад:

multinational businesses – міжнародний бізнес;

personal account – особовий рахунок;

intellectual property – інтелектуальна власність.

Словосполучень «іменник + іменник із прийменником було» виявлено вкрай мало.

Наприклад:

collection of payment – інкасування; *packet of shares* – пакет акцій.

Було виявлено лише одне термінологічне словосполучення, побудоване за моделлю «прислівник + іменник»:

legitimately accepting - законодавче твердження.

Крім цього, у текстах економічної сфери було виділено невелику кількість багатокomпонентних термінів, що складаються з трьох та більше лексичних одиниць.

Наприклад:

foreign-trade deal - зовнішньоторговельна угода; *commercial classified information* – комерційна таємниця.

Співвідношення термінів-словосполучень за цією класифікацією представлено у **Таблиці 3**.

Таблиця 3 - Структурні моделі багатокomпонентних термінів

№ моделі	Тип моделі	Кількість лексичних одиниць, виражених у %
1.	«іменник + іменник»	38,2%
2.	«прикметник/ дієприкметник + іменник»	36,2%
3.	«іменник із прийменником + іменник»	6,8 %
4.	«прислівник+ іменник»	0,9%
5.	складні слова	17%

Крім того, всі виявлені англомовні терміни з економічної проблематики можуть бути класифіковані на різні теми, які апелюють до тих чи інших сфер економічного знання:

1) терміни економіки підприємства: *circulating capital* – оборотний капітал; *tax statement* – податкова декларація;

2) терміни економіки банківської, кредитної та фінансової системи: *bank transfer* - банківський переказ; *lending rate* – кредитна ставка;

Крім того, всі виявлені англомовні терміни з економічної проблематики можуть бути класифіковані на різні теми, які апелюють до тих чи інших сфер економічного знання:

1) терміни економіки підприємства: *circulating capital* – оборотний капітал; *tax statement* – податкова декларація;

2) терміни економіки банківської, кредитної та фінансової системи: *bank transfer* - банківський переказ; *lending rate* – кредитна ставка;

3) терміни світової економіки: *world price* – світова ціна; *world market* – світовий ринок;

4) терміни зовнішньої торгівлі та маркетингу: *foreign-trade deal* – зовнішньоторговельна угода; *foreign direct investment* – прямі іноземні інвестиції;

5) терміни економіки транспорту: *gross weight* – вага брутто (з упаковкою);

6) універсальні економічні терміни: *risk factors* – фактори ризику; *competitive strength* – конкурентоспроможність;

У розглянутих текстах універсальні економічні терміни та терміни, що позначають явища світової економіки, зустрічаються найчастіше. Терміни, що стосуються економіки підприємств, а також терміни банківської сфери, кредитної та фінансової системи використовуються трохи рідше. Терміни економіки транспорту та терміни зовнішньої торгівлі та маркетингу вживаються вкрай рідко, оскільки тексти, відібрані нами для аналізу, головним чином, були присвячені світовим економічним процесам та виробничій діяльності підприємств [55, с. 11].

Результати аналізу представлені у Таблиці 4.

Таблиця 4 – Тематична класифікація термінів

Клас термінів	Кількість, од.	Кількість, %
Терміни економіки підприємства	23	22,5%
Терміни економіки банківської, кредитної та фінансової системи	18	17,6%
Терміни світової економіки	27	26,4%
Терміни зовнішньої торгівлі та маркетингу	3	0,29%
Терміни економіки транспорту	3	0,29%
Універсальні економічні терміни	28	27,4%

2.3 Виділення опорно-ключових термінів

У цій практичній главі здійснюється аналіз способів перекладу англійських термінів, що функціонують в економічних текстах, українською мовою. У процесі дослідження було відібрано 102 багатокомпонентні терміни в текстах економічної проблематики (**таблиця 5**).

Таблиця 5 – Список термінів

	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	nominal interest rates	номінальні процентні ставки
2.	depositing money	депозит
3.	negative interest rates	негативні процентні ставки
4.	lending rate	кредитна ставка
5.	short-term reserves	короткострокові резерви
6.	yields on corporate bonds	ставки прибутковості за облігаціями корпорацій

7.	monetary policy	монетарна політика
8.	quantitative easing	кількісне пом'якшення
9.	recessionary pressures in the economy	економічний спад
10.	bill of credit	акредитив, вексель
11.	excise tax	акциз
12.	safety stock	акції
13.	bank transfer	банківський переказ
14.	barter deal	бартерна угода
15.	exchange prices	біржовий курс
16.	market-rate	біржовий курс
17.	stock prices	біржовий курс
18.	balance sheet	бухгалтерський баланс
19.	business accounting	бухгалтерський облік
20.	gross receipt	валовий дохід
21.	gross weight	вага бруто (з упаковкою)
22.	foreign-trade deal	зовнішньоторговельна угода
23.	tax harmonization	гармонізація оподаткування
24.	Commercial classified information	комерційна таємниця
25.	joint venture zone	зона спільного підприємництва
26.	intellectual property	інтелектуальна власність
27.	collection of payment	інкасування
28.	capital investment	капіталовкладення
29.	compensation agreement	компенсаційна угода
30.	competitive ability	конкурентоспроможність
31.	foreign direct investment	прямі іноземні інвестиції
32.	borrowing power	кредитоспроможність
33.	competitive strength	конкурентоспроможність
34.	controlling interest	контрольний пакет акцій

35.	control packet of shares	контрольний пакет акцій
36.	majority ownership	контрольний пакет акцій
37.	market opportunities	кон'юнктура ринку
38.	sales opportunities	кон'юнктура ринку
39.	small-scale business	малий бізнес
40.	personal account	особовий рахунок
41.	world price	світова ціна
42.	world market	світовий ринок
43.	circulating capital	оборотний капітал
44.	floating capital	оборотний капітал
45.	trading capital	оборотний капітал
46.	wholesale trade	гуртова торгівля
47.	tax statement	податкова декларація
48.	tax return	податкова декларація
49.	payment by installments	розстрочка
50.	raw material market	ринок сировини
51.	collective investment fund	статутний фонд
52.	diversification of resources	диверсифікація ресурсів
53.	industry leaders	галузеві лідери
54.	mean or median statistics	середні або медіанні значення
55.	driver of profitable growth	фактор прибуткового зростання
56.	operating managers	операційні менеджери
57.	board members	члени правління
58.	purchasing patterns	покупці
59.	purchasing power	купівельна спроможність
60.	growth rates	темпи зростання
61.	economic output	обсяг виробництва
62.	level of prices	рівень цін
63.	marginal value	гранична вартість

64.	economic activity	економічної активності
65.	factors of production	фактори виробництва
66.	value of money	цінність грошей
67.	money supply	грошова маса
68.	non-inflationary policies	антиінфляційна політика
69.	Consumer Price Index	індекс споживчих цін
70.	cost-push inflation	інфляція витрат
71.	demand-pull inflation	інфляція попиту
72.	maximized productivity	максимальна продуктивність
73.	profit margins	маржа прибутку (рентабельність продажів)
74.	retail prices	роздрібні ціни
75.	bottom lines	чистий прибуток
76.	scarcity of raw materials	дефіцит сировини
77.	depreciation of local exchange rates	знецінення місцевої валюти
78.	overseas growth	експортні продажі
79.	aggregate demand	сукупний попит
80.	cost of production	витрати виробництва
81.	to expand business operations	розширення ділових операцій
82.	global communications	глобальні комунікації
83.	technological advancements	технічний прогрес
84.	additional markets	додаткові ринки збуту
85.	risk factors	фактори ризику
86.	gross domestic product (GDP)	валовий внутрішній продукт
87.	the International Monetary Fund (IMF)	Міжнародний валютний фонд (МВФ)
88.	the World Trade Organization (WTO)	Світова організація торгівлі (СОТ)

89.	market value	ринкова вартість
90.	to compete worldwide	світова конкуренція
91.	multinational businesses	міжнародний бізнес
92.	international financial institutions	міжнародні фінансові організації
93.	legitimately accepting	законодавче затвердження
94.	manufacturing output	обсяг промислового виробництва
95.	microeconomic phenomena	мікроекономічні явища
96.	class structure	класова структура
97.	business expansion	ділова експансія
98.	economies of scale	економія за рахунок зростання масштабів виробництва
99.	cross-border entry activity	транскордонне співробітництво
100.	distribution channels	канали збуту
101.	liberalization of capital account	либералізація счета руху капіталів
102.	tangible /intangible assets	матеріальні/нематеріальні активи

Такі багатослівні терміни часто представляють складнощі для перекладу, тому що їх значення не завжди складаються зі значень їх елементів. При цьому не завжди термін англійської точно відповідає терміну в українській мові. У звичайній практиці найбільш уживані та загальноприйняті терміни використовуються як основа для утворення багатослівних термінів. При перекладі багатослівного терміну необхідно з'ясувати його склад, визначити головне слово, а також порядок, відповідно до якого слід розкривати значення словосполучення.

2.4 Експертиза понятійно-сислової сторони термінів

У цьому практичному розділі здійснюється аналіз понятійно-сислової боку термінів, і навіть їх перекладу, які у економічних текстах.

A permanent database of information based on customs declarations for each executed foreign-trade deal involving military equipment is maintained at the Central Customs Directorate. - У Центральному митному управлінні ведеться постійна база даних, заснована на митних деклараціях щодо кожної скоєної зовнішньоторговельної угоди з військовим обладнанням [76].

Згідно з електронним словником «Multitran» [52]

foreign - іноземний, чужоземний, закордонний, закордонний, зовнішній, чужий, невідповідний, нетутешній, заморський, іноземний, іногородній;

trade - заняття, ремесло, професія, торгівля, обмін, торгувати, обмінювати, торговий, ремісничий;

deal - кілька, частина, угода, угода, обходження, урядовий курс.

control packet of shares - контрольний пакет акцій, у якому *control* - управління, керівництво, контроль, керувати, керувати, контролювати, контрольний;

packet - пакет, зв'язування, група, формувати пакет, пакетний; *of*-прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою; *share* - частка, частина, участь, роль, акція, пай, бути пайовиком, ділитися.

cost of production - витрати виробництва

cost - витрати, вартість, ціна, витрати; *of*-прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою; *production* – виробництво, виготовлення, вироблення, видобуток, продуктивність, продукція.

«*value of money*» - «цінність грошей»:

value - цінність, важливість, корисність, значення, значення, вартість, ціна;

of - прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою;

money – гроші, виграш (на скачках), монета, багатство, грошові суми.

It took me two years of research to figure that out, research that linked survey responses with actual customer behavior - purchasing patterns and referrals - and ultimately with company growth. - Для з'ясування цього мені знадобилося два роки досліджень, що пов'язали відповіді опитувань з фактичною поведінкою клієнтів - покупців і рефералів (потенційних покупців, які прийшли за чиеюсь порадою), і, зрештою, зі зростанням компанії [70].

Наведемо значення, які надає електронний словник «Multitran» для кожного компонента терміна «*purchasing patterns*»:

purchasing - постачання, покупка, придбання, заготівля; купівельний, покупний;

patterns – принципи, структури, зразки, набори даних, моделі, вибори.

At the same time, such a move to negative rates may imply that central banks are out of ammunition in combating recessionary pressures in the economy and that, if this fails to produce good results, there may not be anything left to do. - Водночас, такий рух до негативних процентних ставок може означати, що центральні банки «витратили боєприпаси» у боротьбі з економічним спадом, і якщо цей засіб не дасть добрих результатів, то, можливо, інших коштів у них не залишиться [74].

Англійський термін «*recessionary pressures in the economy*» складається з п'яти слів, кожне з яких має значення:

recessionary - що вказує на спад, тенденція до спаду, пов'язаний зі спадом, кризовий;

pressure – дефіцит, посилений попит, тиск, змушувати, тиснути;

in - в;

the - артикль зі значенням визначеності, що не має точного аналога у українській мові;

economy - господарство, економіка, економія, ощадливість, структура, організація, композиція, економічний, обмежувальний.

Safety stock – акції.

Щоб зрозуміти, чим пояснюється це, розглянемо значення кожного слова:

safety – безпека, безпечний, надійний;

stock - акції, капітал, запас;

small-scale business – малий бізнес;

small – маленький, невеликий, крихітний;

scale - розмір, масштаб, шкала, норма, тест, лінійка;

business - справа, постійне заняття, спеціальність, торгівля, комерційна діяльність, фірма, діловий, підприємницький, торговий.

Globalization of product and financial markets refers to an increased economic integration in specialization and economies of scale, which will result in greater trade in financial services through both capital flows and cross-border entry activity. - Під глобалізацією товарних та фінансових ринків мається на увазі збільшення економічної інтеграції та економія за рахунок зростання масштабів виробництва, що призводять до збільшення надання фінансових послуг внаслідок руху капіталу та транскордонної діяльності [73].

Визначимо значення кожного компонента англійського терміна:

economy – господарство, економіка, економія, ощадливість, структура, організація, композиція, економічний, обмежувальний;

of - прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою;

scale – масштаб, розмір, шкала, градація, рівень, ступінь, зважувати, моделювати, масштабний.

Globalization is defined as a process that, based on international strategies, aims to expand business operations on a worldwide level, and was precipitated by the facilitation of global communications due to technological advancements, and socioeconomic, political and environmental developments. - Глобалізація визначена як процес, заснований на міжнародних стратегіях, що має на меті розширення ділових операцій на світовому рівні та прискорений розвитком глобальних комунікацій унаслідок технічного прогресу, а також соціально-економічного, політичного та екологічного розвитку.

Розглянемо переклад компонентів англійського терміна «*to expand business operations*», який дає електронний словник «Multitran».

to expand – розширювати, розвивати, поширювати;

business - справа, фірма, постійне заняття, спеціальність, діловий, підприємницький, торговий;

operations – операції, дії, експлуатація, ведення діяльності, оперативний підрозділ.

Along with increasing sales, increasing prices is a way for companies to constantly increase their bottom lines and essentially grow. - Поряд із збільшенням продажів, підвищення цін є для компаній способом постійного збільшення чистого прибутку та суттєвого зростання.

Компоненти терміна «*to constantly increase bottom lines*» мають такі значення:

to - частка (не перекладається українською);

constantly - постійно, безперервно, незмінно;

increase - збільшення, зростання, зростання, множення;

bottom – низ, нижня частина, кінець, суть, дно.

*Whether your business is new or old, it needs efficient **business accounting** for growth and sustainability.* - Якою б не була ваша фірма, яка недавно з'явилася або давно існувала, **бухгалтерський облік** необхідний для її зростання та перспективного розвитку.

Компоненти англійського терміна мають такі основні значення:

business - справа, фірма, постійне заняття, спеціальність, діловий, підприємницький, торговий;

accounting – фінансова звітність, система обліку, калькуляція.

This increase in the general price level of goods and services in an economy is inflation, measured by the Consumer Price Index and the Producer Price Index. - Це збільшення загального рівня цін на товари та послуги в країні називається інфляцією, виміряною індексом споживчих цін та індексом цін виробників.

Перекладемо кожен компонент терміна:

Consumer – споживач, замовник, клієнт, споживчий;

Price – ціна, нагорода, цінність, призначати ціну;

Index - показник, алфавітний покажчик, індекс, постачати покажчик, індексний.

This could occur because of scarcity of raw materials, an increase in the cost of labor and/ or an increase in the cost of importing raw materials and labor (if they are overseas), which is caused by a depreciation in their home currency. - Це може статися через дефіцит сировини, збільшення вартості трудових ресурсів та/або підвищення цін на імпортовану сировину та трудові ресурси (якщо вони знаходяться закордоном) внаслідок знецінення вітчизняної валюти [81].

Визначасмо значення кожного компонента, зафіксованого у словнику:

scarcity - нестача, нестача, убогість, рідкість, дефіцит;

of - прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою;

raw - сирий, неварений, сировина, здирати шкіру;

materials – сировина, речовини, продукти, матеріали.

При перекладі термінів перекладач використовує один або кілька способів.

Основна складність перекладу економічних термінів у тому, що перекладач повинен мати знаннями у сфері економіки, які включають як знання економічних термінів та його перекладу, а й розуміння основних економічних законів і реалій. Завдання перекладача полягає в тому, щоб максимально повно і точно донести до читачів зміст тексту, що перекладається [29, с. 11].

2.5 Використання методу передачі змісту шляхом роз'яснення

У процесі перекладу з своїх специфічних особливостей економічні терміни викликають ряд труднощів. З одного боку, переклад термінів економічної тематики вимагає ясності та точності при максимально повній відповідності перекладу оригіналу, з іншого боку, перекладачеві необхідно підібрати такий еквівалент терміна, який відповідав би економічній тематиці. Тому для перекладу багатокomпонентних термінів в економічних текстах перекладачеві нерідко доводиться застосовувати не один, а кілька способів перекладу.

У цій практичній главі здійснюється аналіз способів перекладу англійських термінів, що функціонують в економічних текстах, українською мовою. У процесі дослідження було відібрано 102 багатокomпонентних термінів в текстах економічної проблематики та виявлено 8 способів перекладу даних термінів (див. додаток).

Розглянемо дані методи перекладу докладніше.

1) Калькування

У процесі було виявлено, що калькування є найпоширенішим способом передачі англійських багатокomпонентних термінів українською мовою. Можливо, однією з причин частого використання цього способу перекладу є наявність в англійській мові великої кількості запозичень з латинської та грецької мов. При калькуванні відбувається послівне переклад кожного елемента терміна. Використання цього способу перекладу можливе у разі відсутності явних протиріч між граматичними та лексичними системами української та англійської мов.

Розглянемо наступний приклад:

A permanent database of information based on customs declarations for each executed foreign-trade deal involving military equipment is maintained at the Central Customs Directorate. - У Центральному митному управлінні ведеться постійна база даних, заснована на митних деклараціях щодо кожної скоєної зовнішньоторговельної угоди з військовим обладнанням [69].

Згідно з електронним словником «Multitran» [52]

foreign - іноземний, чужоземний, закордонний, закордонний, зовнішній, чужий, невідповідний, нетутешній, заморський, іноземний, іногородній;

trade - заняття, ремесло, професія, торгівля, обмін, торгувати, обмінювати, торговий, ремісничий;

deal - кілька, частина, угода, угода, обходження, урядовий курс.

Український прикметник зовнішньоторговельна утворено шляхом словоскладання двох основ «зовнішня» + «торговельна» із сполучною голосною «е» у середині слова. Англійське складне прикметник «*foreign-trade*» теж

утворене словоскладанням, але оформлене воно іншим способом: замість сполучної голосної - дефіс. Отже, різниця між оригіналом і перекладом полягає у написанні складного прикметника, а й у кількості слів у терміні: в англійському – три слова, в українській мові – два.

Крім того, слово «*trade*» поєднує функції трьох частин мови: прикметника, іменника та дієслова, залежно від змістового контексту. В українській мові такого явища немає. Тому на морфологічному рівні англійському терміну відповідає модель «прикметник + прикметник/ іменник /дієслово + іменник», а модель українського еквівалента-«прикметник + іменник».

Крім цього, між терміном в оригіналі і українським еквівалентом спостерігаються відмінності на граматичному рівні: в українській прикметник завжди узгоджується з іменником у роді, числі і відмінку: зовнішньоторговельна (жіночий рід, однина, називний відмінок) угода (жіночий рід, однина, називний відмінок). В англійській мові такого узгодження немає [15, с. 66].

Всі ці явища можна пояснити відмінностями у морфології та граматиці двох мов: оскільки англійська – аналітична мова, то не важливо, яка частина мови називає ознаку чогось; в українській мові обов'язково має бути узгодження, оскільки він є синтетичною мовою.

Але незважаючи на всі ці відмінності, підібрати еквівалентний переклад терміна не становить особливих труднощів, оскільки значення кожного компонента зафіксовано в словнику. І перекладачеві залишається вибрати серед запропонованих варіантів перекладу еквіваленти, найбільш підходящі за значенням для текстів економічної тематики [30, с. 52].

Розглянемо ще один приклад: *control packet of shares* – контрольний пакет акцій, у якому *control* – управління, керівництво, контроль, керувати, керувати, контролювати, контрольний; *packet* - пакет, зв'язування, група, формувати пакет, пакетний; *of*-прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою; *share* - частка, частина, участь, роль, акція, пай, бути пайовиком, ділитися. Український вислів складається з трьох слів: прикметник + іменник + іменник у непрямому відмінку, отже, використовується комбінація із двох

способів організації терміна: погодження (контрольний пакет) та управління (пакет акцій). Англійський термін складається з чотирьох слів і утворений за моделлю: прикметник + іменник + прийменник родового відмінка + іменник. При цьому перші два компоненти поєднують функції трьох частин промови, останній – двох.

Всі слова українського терміна узгоджуються між собою, в англійському терміні лише прийменник «*of*» показує зв'язок між іменниками у родовому відмінку. Тому, як і в першому прикладі, ми спостерігаємо різницю на морф граматичних рівнях двох мов. Однак ці відмінності, як і в попередньому прикладі, не заважають перекладачеві досягти мети - знайти еквівалентний переклад, оскільки кожному елементу з мови оригіналу відповідає елемент у мові перекладу. Очевидно, тому калькування є найчастішим способом перекладу, що використовується у проаналізованому матеріалі. Крім того, переклад наведених вище термінів повністю відповідає стандартизованому мовному оформленню наукового тексту, який вимагає, перш за все, ясності викладу [35, с. 11].

2) Переклад термінів за допомогою використання родового відмінка

В економічних текстах терміни, перекладені за допомогою використання родового відмінка, зустрічаються порівняно рідко. У текстах-оригіналах було виявлено 5 термінів, в яких використовувався привід родового відмінка *of*, що з'єднує іменники. Переклад даних термінів на українську мову будується за однаковою схемою: перекладаються обидва іменники, друге з яких стоїть у родовому відмінку по відношенню до першого. Здебільшого переклад таких термінів може здійснюватися без урахування контексту.

Розглянемо наступний приклад:

cost of production - витрати виробництва.

Аналізуючи переклад термінів з допомогою використання родового відмінка, ми спостерігаємо самі відмінності у системах двох мов, що у попередньому параграфі. Кількість слів у англійському терміні більше, ніж у українському, з допомогою вживання прийменника «*of*». Відповідно, і побудова

моделей термінів різне: в англійській мові використовується модель «іменник + прийменник родового відмінка + іменник», в українській - «іменник + іменник у непрямому відмінку». Розглянемо еквіваленти англомовних термінів, наведених в україномовних перекладах:

cost - витрати, вартість, ціна, витрати;

of - прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою;

production – виробництво, виготовлення, вироблення, видобуток, продуктивність, продукція.

Загалом переклад терміна не становить особливої складності, оскільки при перекладі його компонентів застосовувалася калька. Таку саму ситуацію ми спостерігаємо під час перекладу терміна «*value of money*» - «*цінність грошей*»:

value - цінність, важливість, корисність, значення, зміст, вартість, ціна;

of - прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою;

money – гроші, виграш (на скачках), монета, багатство, грошові суми.

Модель англійського терміна складається з трьох слів «іменник + прийменник родового відмінка + іменник», модель українського еквівалента з двох - «іменник + іменник у непрямому відмінку».

Слід зазначити, що іменник «*money*» має форму лише однини, тоді як український еквівалент «*гроші*» - лише форму множини. І оскільки значення кожної лексичної одиниці зафіксовані у словнику, загалом під час перекладу терміна завдання перекладача полягає у підборі еквівалента, що підходить для економічної термінології та відповідного тексту наукового стилю.

3) Функціональна заміна

Функціональна заміна як спосіб перекладу економічних термінів за частотністю вживання стоїть на другому місці після калькування.

Цей прийом використовується в тих випадках, коли жодне з значень, зафіксованих у словнику, не відповідає контексту.

Наприклад:

*It took me 2 years of research to figure that out, research that linked survey responses with actual customer behavior - **purchasing patterns** and referrals - and*

ultimately with company growth. - Для з'ясування цього мені знадобилося два роки досліджень, що пов'язали відповіді опитувань з фактичною поведінкою **клієнтів** - покупців і рефералів (потенційних покупців, які прийшли за чиеюсь порадою), і, зрештою, зі зростанням компанії.

Наведемо значення, які надає електронний словник

«Multitran» для кожного компонента терміна «*purchasing patterns*»: *purchasing* – постачання, купівля, придбання, заготівля; купівельний, покупний; *patterns* – принципи, структури, зразки, набори даних, моделі, вибори.

Жодне із значень не вписується в контекст, тому перекладач змушений використовувати прийом функціональної заміни та підібрати таке значення для терміна, що відповідає комунікативному завданню тексту. Відповідно переклад таких термінів без урахування контексту неможливий.

Порівнюючи моделі англійського терміна і українського еквівалента, спостерігаються самі відмінності в системах двох мов, що у попередніх параграфах. Англійський термін складається з двох слів і утворений за принципом «прикметник + іменник», при цьому «*purchasing*» поєднує функції двох частин мови: герундія та прикметника. Український еквівалент складається з одного слова, вираженого іменником.

Розглянемо інший приклад:

At the same time, such a move to negative rates may imply that central banks are out of ammunition in combating recessionary pressures in the economy and that, if this fails to produce good results, there may not be anything left to do. - Водночас, такий рух до негативних процентних ставок може означати, що центральні банки «витратили боєприпаси» у боротьбі з **економічним спадом**, і якщо цей засіб не дасть добрих результатів, то, можливо, інших коштів у них не залишиться.

Англійський термін «*recessionary pressures in the economy*» складається з п'яти слів, кожне з яких має своє значення:

recessionary - що вказує на спад, тенденція до спаду, пов'язаний зі спадом, кризовий;

pressure – дефіцит, посилений попит, тиск, змушувати, тиснути;

in - в;

the - артикль зі значенням визначеності, що не має точного аналога в українській мові;

economy - господарство, економіка, економія, ощадливість, структура, організація, композиція, економічний, обмежувальний.

Дослівний переклад даного терміна виглядав так: «кризовий дефіцит економіки». Перекладач за допомогою функціональної заміни знайшов найоптимальніший варіант перекладу – словосполучення, що складається з двох слів – «економічний спад», яке синтаксично не обтяжує речення та логічно вписується в контекст.

Модель англійського терміна виглядає так: «прикметник + іменник + прийменник + артикль + іменник», при цьому три слова поєднують функції двох частин мови: «*recessionary*» - прикметника та іменника, «*pressure*»- іменника та дієслова, «*economy*» - прикметника та іменника. Модель українського еквівалента складається з «прикметника» та «іменника», які узгоджуються між собою в роді, числі і відмінку. У англійському терміні цього явища ми бачимо. Крім того, в англійському терміні є така частина мови, як артикль. В українській мові артиклі відсутні, тому вони або перекладаються вказівними та невизначеними займенниками («*the*» - цей; «*a/an*» - який-небудь, будь-який), або взагалі ніяк не перекладаються.

4) Компресія та додавання

Компресія, тобто стислість виразу або словосполучення, - характерне явище в англійській мові. При зіставленні двох мов це явище дуже очевидне. Розглянемо наступний приклад:

Safety stock – акції.

Двокомпонентний англійський термін, до складу якого входить «прикметник» (одночасно виконує функцію іменника) з «іменником», при перекладі на українську мову перетворюється на однокомпонентний, що складається тільки з «іменника». Щоб зрозуміти, чим пояснюється це,

розглянемо значення кожного слова: *safety* – безпека, безпечний, надійний; *stock* – акції, капітал, запас.

Перекладач для терміна «*stock*» визначає еквівалент, найбільш підходящий для контексту – «акції». Але в українській мові відсутнє таке поняття як «безпечні акції», або такий вид акцій, як «надійний». В англійській мові «*safety*» також не є одним із типів акцій. Тому перекладач цілком виправдано застосовує метод компресії та опускає значення слова «*safety*», щоб зберегти смислову точність повідомлення у текстах наукового стилю.

У наведеному нижче прикладі ми спостерігаємо аналогічну ситуацію:

small-scale business – малий бізнес.

Англійській трикомпонентній моделі терміна «прикметник + іменник + іменник» відповідає український еквівалент з моделлю «прикметник + іменник». Щоб зрозуміти, наскільки виправдане опущення цілого компонента, розкладемо термін на його складові:

small – маленький, невеликий, крихітний;

scale - розмір, масштаб, шкала, норма, тест, лінійка, *business* - справа, постійне заняття, спеціальність, торгівля, комерційна діяльність, фірма, бізнес, підприємницький, торговий.

Перекладаючи головний компонент англійського терміна, перекладач застосував спосіб транслітерації, оскільки в українській широко використовується усталений термін «бізнес». Однак, не прийнято говорити «бізнес невеликого розміру або маленького масштабу». Бізнес може бути великим, середнім або малим, тому перекладач, використовуючи метод компресії, усунув компонент «*scale*», без шкоди для значення терміна в цілому, щоб даний варіант перекладу був адекватним для текстів економічної спрямованості. Одночасно спостерігається і компресію українського еквівалента «маленький», оскільки використовується його коротка форма «малий», тим самим відповідаючи ще одній вимозі над властивостями термінів - точності та стислості.

Додавання чи розгортання – явище, протилежне компресії. Оскільки структури англійських і українських речень і словосполучень різні, зазвичай стислі англійські речення вимагають в українській більш розгорнутого висловлювання думки.

Наприклад:

*For a long time economists believed that nominal interest rates, or the amount of money received for **depositing money**, were theoretically bounded by zero to the down side.* — Протягом тривалого часу економісти вважали, що номінальні процентні ставки, або кількість грошей, отриманих за **розміщення грошей на депозит**, теоретично обмежені з нижньої сторони нульовою ставкою.

Англійський термін «*depositing money*» складається з двох слів, утворений за моделлю «прикметник + іменник». Український еквівалент складається з чотирьох слів: «іменник + іменник у непрямому відмінку + прийменник + іменник у непрямому відмінку».

Слово «*depositing*» має багато значень: внесення грошей на рахунок, класти в банк, відкладений тощо. Відповідно, це слово поєднує в собі, як і багато інших англійських лексичних одиниць, функцію трьох частин мови: іменника, прикметника та дієслова. «*Money*» перекладається як «*гроші, валюта, фінанси*». Тому переведення терміна «*внесення грошей на рахунок чи вклад*» було б не зовсім точним. Справа в тому, що в англійській мові немає слова «*вклад*», і якщо клієнт вносить щось у банк, це називається депозитом. Однак в українській мові вкладом прийнято називати лише кошти, які у банку. А депозитом може бути будь-що, що передається на зберігання, причому не тільки в банк. Тому, щоб донести до референта правильний зміст повідомлення, переклад терміна «*depositing money*» використовує метод розгортання.

Розглянемо ще один приклад:

*Globalization of product and financial markets refers to an increased economic integration in specialization and **economies of scale**, which will result in greater trade in financial services through both capital flows and cross-border entry activity.* - Під глобалізацією товарних та фінансових ринків мається на увазі збільшення

економічної інтеграції та **економія за рахунок зростання масштабів виробництва**, що призводять до збільшення надання фінансових послуг внаслідок руху капіталу та транскордонної діяльності.

Англійський термін складається з трьох слів, утворений за моделлю: «іменник + прийменник + іменник». Український еквівалент включає шість слів: «іменник + іменник у непрямому відмінку з прийменником + два іменники». Аналізуючи розгортання, ми спостерігаємо явище, протилежне до того, яке наведено в попередньому параграфі: кількість слів українського терміна перевищує кількість лексичних одиниць в англійському терміні. Слова англійського терміна пов'язані між собою прийменником родового відмінка «*of*», слова в українському терміні використана комбінація з прилягання з прийменником (економія за рахунок зростання) та безприйнятного управління (зростання масштабів виробництва).

Визначимо значення кожного компонента англійського терміна:

economy – господарство, економіка, економія, ощадливість, структура, організація, композиція, економічний, обмежувальний;

of - прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою;

scale – масштаб, розмір, шкала, градація, рівень, ступінь, зважувати, моделювати, масштабний.

Якби перекладач у разі скористався калькою чи застосував переклад терміна з допомогою родового відмінка, то, по-перше, було б незрозуміло, скорочення яких масштабів (чи масштабів чого) мають на увазі, а по-друге, порушився сенс повідомлення, оскільки у тексті мається на увазі не скорочення масштабів виробництва, а економія з допомогою їх розширення. Тому розгортання як спосіб перекладу даного терміна є єдиним вірним рішенням перекладача.

5) Транспозиція

Транспозиція – це спосіб перекладу лексичних одиниць, який полягає або у перенесенні будь-якої мовної форми (наприклад, використання теперішнього

часу замість майбутнього), або заміні однієї частини мови інший без зміни сенсу всього повідомлення.

Розглянемо приклад:

Globalization is defined as process that, based on international strategies, aims to expand business operations on worldwide level, and was precipitated by the facilitation of global communications due to technological advancements, and socioeconomic, political and environmental devel. - Глобалізація визначена як процес, заснований на міжнародних стратегіях, що має на меті **розширення ділових операцій** на світовому рівні та прискорений розвитком глобальних комунікацій унаслідок технічного прогресу, а також соціально-економічного, політичного та екологічного розвитку.

Розглянемо переклад компонентів англомовного терміна «*to expand business operations*», який дає електронний словник "Multitran".

to expand – розширювати, розвивати, поширювати;

business - справа, фірма, постійне заняття, спеціальність, діловий, підприємницький, торговий;

operations – операції, дії, експлуатація, ведення діяльності, оперативний підрозділ. Співвідношення кожної одиниці багатоконпонентного терміна з відповідним еквівалентом не склало особливих труднощів, оскільки перекладач скористався способом калькування. Але при цьому ми спостерігаємо заміну частини промови. Англійський інфінітив при перекладі українською мовою набув форми віддієслівного іменника. Відповідно, англійський термін, утворений за моделлю «інфінітив + прикметник/іменник + іменник» має український еквівалент з моделлю «іменник + іменник + іменник». При цьому слід зазначити, що англійське слово «*business*», як і більшість інших лексичних одиниць в англійській мові, може виконувати функцію іменника, і прикметника. При виборі частини мови перекладач, мабуть, оперував тим міркуванням, що в українській мові у ролі визначення найчастіше виступають прикметники. Крім того, українська мова порівняно з англійською більш номінативна: вживання в мові іменників переважає над використанням дієслівних форм, тому перехід з

віддієслівної частини мови в іменну - явище досить часто при перекладі загальноновживаної лексики в текстах з економічної проблематики, але рідкісне для економічної термінології. Розглянемо інший приклад:

Along with increasing sales, increasing prices is a way for companies to constantly increase their bottom lines and essentially grow. - Поряд із збільшенням продажів, підвищення цін є для компаній способом **постійного збільшення чистого прибутку** та суттєвого зростання.

Компоненти терміна «*to constantly increase bottom lines*» мають такі значення:

to – частка (не перекладається українською мовою) *constantly* – постійно, безперервно, незмінно;

increase - збільшення, зростання, зростання, множення;

bottom – низ, нижня частина, кінець, суть, дно.

Моделі даних термінів виглядають наступним чином: «прислівник + інфінітив + прикметник/іменник + іменник» і «прикметник + іменник + іменник + іменник». Отже, відбувається часткове заміна відразу двох лексичних одиниць. Інфінітив англійського терміна перетворився на український іменник, а прислівник - на прикметник, оскільки в українській мові, як і англійською, прислівник неспроможна виступати як визначення для іменника. Переклад цього терміна можна було залишити і зміни частин мови. Наприклад, перекласти так: Поряд із збільшенням продажів, підвищення цін є для компаній способом постійно збільшувати чистий прибуток і суттєво зростати, але в цьому випадку останнє слово надає повідомленню розмовного характеру.

Тому, можна сказати, що в даних прикладах перекладач скористався способом транспозиції, оскільки відібрані терміни більш гармонійно вписуються в пропозиції, дозволяючи зберегти стилістичну нейтральність термінів, що перекладаються.

б) Модуляція

Метод модуляції (сміслового розвитку) застосовують у разі потреби у процесі перекладу підбору такого еквівалента, значення якого логічно впливало

б із значення вихідної одиниці. При цьому часто значення іншомовного слова та його еквівалента мають причинно наслідкові відносини.

Розглянемо приклад:

*Whether your business is new or old, it needs efficient **business accounting** for growth and sustainability.* - Якою б не була ваша фірма, яка недавно з'явилася або давно існувала, **бухгалтерський облік** необхідний для її зростання та перспективного розвитку.

Компоненти англійського терміна мають такі основні значення:

business – справа, фірма, постійне заняття, спеціальність, діловий, підприємницький, торговий;

accounting – фінансова звітність, система обліку, калькуляція.

Модель англійського терміна складається з двох слів «іменник/прикметник + іменник». Йому відповідає український еквівалент з моделлю «прикметник + іменник», які узгоджуються між собою в роді, числі і відмінку.

Якби перекладач у процесі перекладу терміна скористався калькуванням, словосполучення «*business accounting*» мало б значення «*фінансова звітність фірми*». Для того, щоб дійти ідеального рішення для мови перекладу у відповідній ситуації, перекладач застосовує метод смислового розвитку та визначає переклад терміна як «*бухгалтерський облік*», що є наслідком «*фінансової звітності*» і точніше визначає рід економічної діяльності суб'єктів по відношенню до смислового контексту.

7) Комбінований метод

Один із поширених способів перекладу – комбінований. Цей спосіб застосовується перекладачами у випадках, коли використання лише однієї перекладацької трансформації недостатньо для адекватного перекладу терміна.

Розглянемо приклад:

*This increase in the general price level of goods and services in an economy is inflation, measured by the **Consumer Price Index** and the **Producer Price Index**.* - Це збільшення загального рівня цін на товари та послуги в країні називається інфляцією, виміряною **індексом споживчих цін** та **індексом цін виробників**.

Перекладемо кожен компонент терміна:

Consumer – споживач, замовник, клієнт, споживчий;

Price – ціна, нагорода, цінність, призначати ціну;

Index - показник, алфавітний покажчик, індекс, постачати покажчик, індексний.

Модель англійського терміна складається з трьох слів «іменник + іменник + іменник». У цьому кожен компонент може виконувати функції різних частин промови. Український еквівалент також представлений трьома словами, але з іншим складом частин мови «іменник + прикметник з іменником у непрямому відмінку». Отже, використовується комбінація із двох способів організації терміна: управління (індексом цін) та узгодження (споживчих цін). Аналогічні методи організації англійського терміна немає. Всі слова англійського терміна пишуться з великої літери, українські еквіваленти - з малої.

При перекладі терміна перекладач використовує відразу кілька способів. Для визначення значення кожної одиниці використовується калькування. Потім визначається головний елемент терміна – «*Index*», оскільки іменники «*Consumer*» і «*Price*» виступають у ролі визначення для «*Index*», в англійському реченні вони займають місце безпосередньо перед ним. Але в українській у ролі визначення іменника зазвичай виступають прикметники. І тут переклад мав би виглядати так: «*споживчий ціновий індекс*». Але такий переклад не вносить ясності, а значить, не відповідає вимогам наукового тексту, тому перекладачеві доводиться скористатися способом перестановки, який тягне за собою при перекладі терміну використання родового відмінка: «*індекс споживчих цін*». Такий переклад характеризується смисловою точністю та гармонійно вписується в контекст економічної проблематики.

Розглянемо інший приклад:

This could occur because of scarcity of raw materials, an increase in the cost of labor and/ or an increase in the cost of importing raw materials and labor (if they are overseas), which is caused by a depreciation in their home currency.- Це може статися через **дефіцит сировини**, збільшення вартості трудових ресурсів та/або

підвищення цін на імпортовану сировину та трудові ресурси (якщо вони знаходяться за кордоном) внаслідок знецінення вітчизняної валюти.

Визначаємо значення кожного компонента, зафіксованого в словнику:

scarcity - неолік, брак, убогість, рідкість, дефіцит;

of - прийменник родового відмінка не перекладається українською мовою;

raw - сирий, неварений, сировина, здирати шкіру;

materials – сировина, речовини, продукти, матеріали.

Модель англійського терміна має наступну структуру «іменник + прийменник + прикметник + іменник», при цьому «*raw*» може виконувати функцію ще двох частин мови: іменника та дієслова. Український еквівалент складається з «іменника з іменником у непрямому відмінку». Вже структурами моделей можна припустити, що у процесі перекладу перекладач скористався компресією. Розглянемо цей процес детальніше. За допомогою калькування можна підібрати еквівалент до кожної англійської лексичної одиниці. Але тоді переклад терміна виглядав так: «дефіцит сирої сировини» або «дефіцит сирого матеріалу», при цьому обидва варіанти перекладу не можна назвати вдалимими; у першому випадку ми спостерігаємо тавтологію, що прийнятно для текстів наукового стилю, а другий варіант не підходить для текстів економічної проблематики з погляду лексичної семантики. Тому калькування застосовується лише до перекладу першого компонента, до двох останніх елементів застосовується компресія, у своїй важко сказати, що їх при перекладі опускається, оскільки обидва можуть перекладатися словом «сировину». Слід зазначити, що компресія завжди економить текстовий простір, що є важливим чинником текстів наукового стилю. Крім того, ми спостерігаємо і використання родового відмінка при перекладі терміна: дефіцит (чого?) сировини. Таким чином, перекладач для підбору адекватного еквівалента англійському терміну застосував три способи перекладу: калькування, компресію та переклад з використанням родового відмінка. - Це може статися через дефіцит сировини, збільшення вартості трудових ресурсів та/або підвищення цін на імпортовану

сировину та трудові ресурси (якщо вони знаходяться закордоном) внаслідок знецінення вітчизняної валюти.

2.6 Аналіз лексико-граматичних та синтаксичних труднощів перекладу та остаточна редакція тексту

У процесі зіставлення англійських термінів з українськими еквівалентами було виявлено таку тенденцію: в англійській більше елементів у складі терміна, в українському – менше елементів, але більше складів, тому український термін тяжіє до скорочення, ніж виглядати громіздко. Спостерігається велика частотність заміни англійських триелементних термінів, а в деяких випадках і п'ятиелементних двоелементними при перекладі на українську мову. Така заміна характерна при використанні майже всіх способів перекладу:

short-term reserves – короткострокові резерви (калькування); *value of money* – цінність грошей (використання родового відмінка); *collective investment fund* – статутний фонд (функціональна заміна); *small-scale business* – малий бізнес (компресія); *depreciation of local exchange rates* – знецінення місцевої валюти (комбінований спосіб переказу).

Ця тенденція спостерігається з різним ступенем частотності, а в окремих випадках, як при перекладі за допомогою родового відмінка, вона охоплює всі 100% лексичних одиниць за рахунок використання прийменників.

Але є й протилежне явище, як у англійській ми бачимо двоелементний термін, а українською – триелементний еквівалент. Це відбувається при використанні таких способів перекладу, як додавання та модуляція:

yields on corporate bonds - ставки доходності за облігаціями корпорацій (додавання);

majority ownership - контрольний пакет акцій (модуляція).

Виділені вище в роботі класи багатокomпонентних термінів в оригінальних англomовних статтях та виявлені способи перекладу англomовних багатокomпонентних термінів на українську мову дозволяють провести

кореляційний аналіз та з'ясувати наступне - який із способів перекладу виявляється найбільш продуктивним для кожного класу аналізованих термінів. І тому використовуємо метод кількісного підрахунку.

Розглядаючи багатокomпонентні терміни у структурному відношенні ми класифікували їх на двокомпонентні терміни та терміни, що складаються з трьох та більше елементів. Зіставивши дані види термінів із способами їхнього перекладу, з'ясувалося, що калькування, функціональна заміна та комбінований спосіб є домінуючими способами перекладу серед обох видів термінів. Варто зазначити, що при перекладі двокомпонентних термінів не застосовувалися такі способи, як транспозиція та переклад за допомогою використання родового відмінка. Терміни, що складаються з трьох і більше компонентів, не перекладалися за допомогою модуляції. Результати аналізу представлені Таблиці 6.

Таблиця 6 – Співвідношення багатокomпонентних термінів зі способами перекладу

Способи перекладу	Кількість двокомпонентних термінів, %	Кількість термінів з трьох-і більше
Калькування	53%	34%
Функціональна заміна	24%	14%
Комбіновані методи	9,6%	25%
Переклад за допомогою використання родового відмінку	-	12%
Опущення/компресія	6,4%	5%
Додавання/вилучення	3,5%	5%
Транспозиція/конверсія	-	5%
Модуляція	3,5%	-

Проаналізувавши типи зв'язків між елементами багатокomпонентних термінів та способами перекладу даних термінів, ми дійшли висновку: при перекладі багатокomпонентних термінів, в яких прилягання було смисловим зв'язком між компонентами, калькування, функціональна заміна та комбінований спосіб перекладу використовувалися найчастіше; опущення/компресія, додавання/вилучення, транспозиція/конверсія та модуляція застосовувалися вкрай рідко; переклад за допомогою використання родового відмінка не було виявлено. При перекладі багатокomпонентних термінів, елементи яких оформлені граматично за допомогою прийменника, способи перекладу мають іншу градацію: домінуючими є переклад за допомогою використання родового відмінка, комбінований спосіб та функціональна заміна; рідше застосовувалися такі способи перекладу як додавання, опущення та калькування; переклад за допомогою транспозиції виявлено не було. Результати аналізу представлені у Таблиці 7.

Таблиця 7 – Співвідношення типів зв'язків між елементами багатокomпонентних термінів із способами перекладу

Способи перекладу	Типи зв'язків між елементами терміну	
	Прилягання	Управління
Калькування	53,4%	6,2%
Функціональна заміна	20,9%	18,7%
Комбіновані методи	13,9%	25%
Переклад за допомогою використання родового відмінка	-	31,3%
Опущення/компресія	5,8%	6,2%
Додавання/розгортання	2%	12,6%
Транспозиція/конверсія	2%	-
Модуляція	2%	-

Розглянемо способи перекладу багатокomпонентних термінів відповідно до їх організаційної структури.

Так, модель «іменник + іменник» найбільш часто перекладається таким способом, як калькування та функціональна заміна.

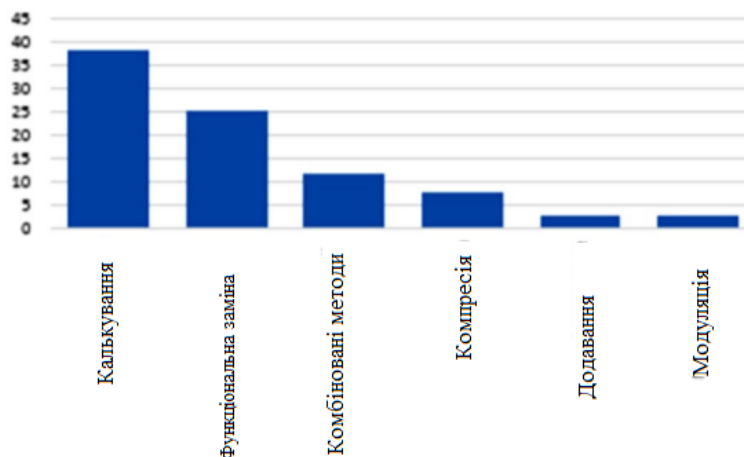

Рисунок 1 - Модель «іменник + іменник»

Модель «прикметник / прийменник + іменник» перекладається найчастіше за допомогою калькування.

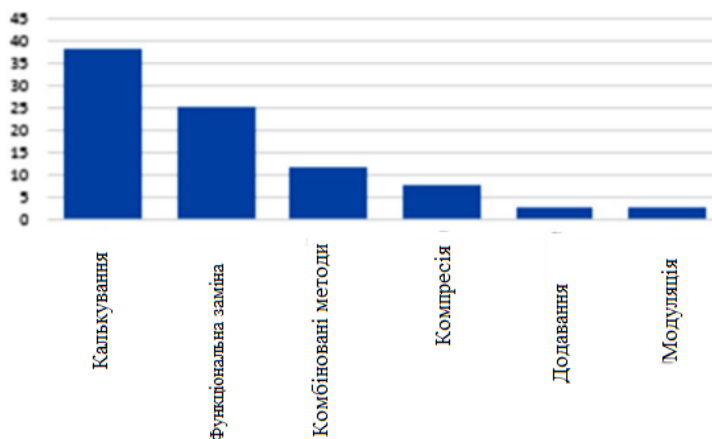

Рисунок 2 – Модель «прикметник/дієприкметник + іменник»

У текстах з економічної проблематики було виявлено лише 1 термін з моделлю «прислівник + іменник», переклад якого здійснювався за допомогою калькування.

Модель «іменник + іменник з прийменником» найчастіше перекладається за допомогою використання родового відмінка.

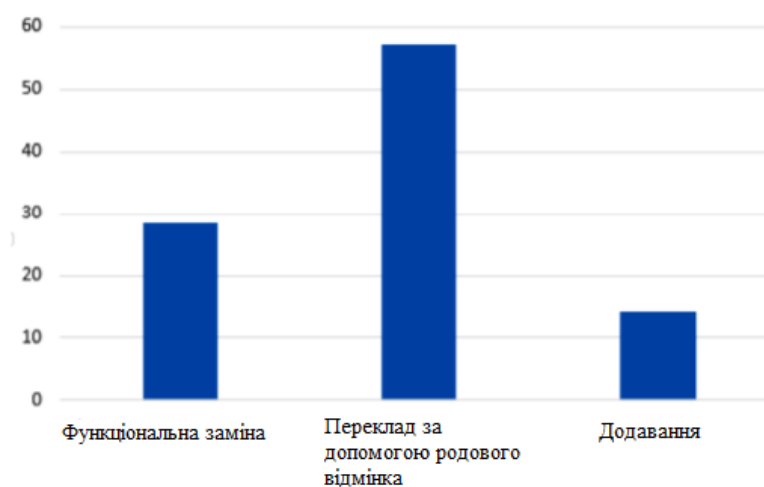

Рисунок 3 – Модель «іменник + іменник з прийменником»

При перекладі термінів, що мають складну модель, використовується комбінований переклад, калькування та функціональна заміна.

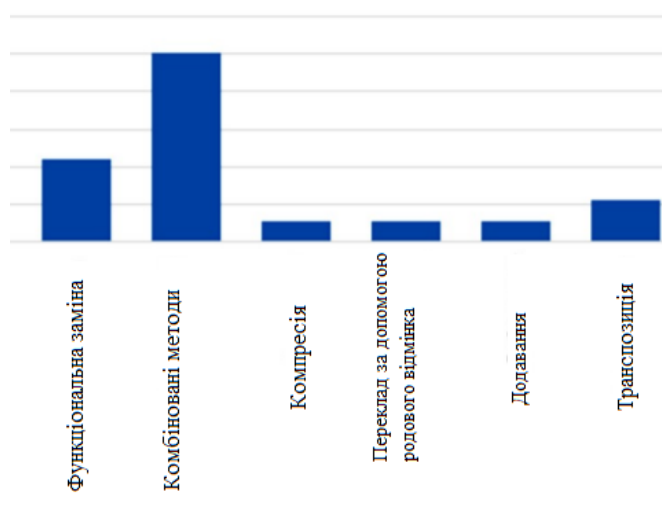

Рисунок 4 – Складна модель

Далі співвіднесемо тематичні класи термінів з способами перекладу, що найбільш частотно використовуються.

Так, більшість англомовних термінів економіки підприємства було перекладено українською за допомогою калькування та функціональної заміни (див. рис. 5). Інші способи перекладу використовувалися вкрай рідко.

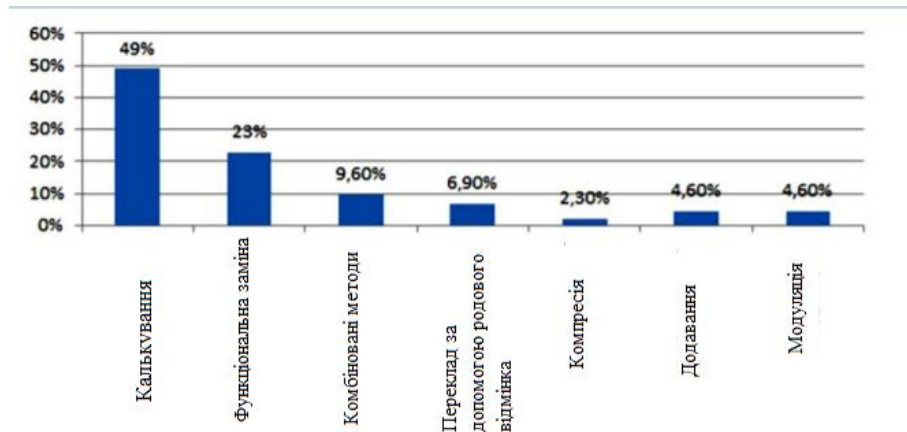

Рисунок 5 – Терміни економіки підприємства

Домінуючим способом перекладу термінів економіки банківської, кредитної та фінансової системи також є калькування. Такі способи перекладу як функціональна заміна та комбінований спосіб застосовуються вдвічі рідше, а модуляція та переклад за допомогою використання родового відмінка не були виявлені (див. рис. 6).

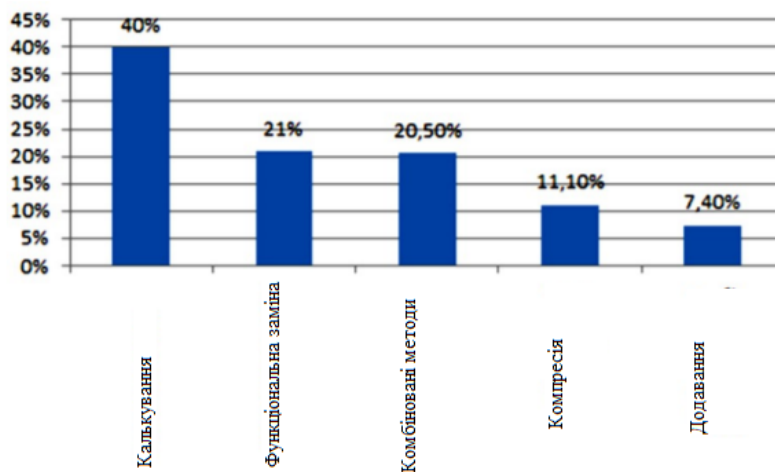

Рисунок 6 – Терміни економіки банківської, кредитної та фінансової системи

При перекладі термінів світової економіки використовуються лише три способи перекладу: калькування, функціональна заміна та комбінований спосіб (див. рис. 7).

Рисунок 7 - Терміни світової економіки

Для перекладу термінів зовнішньої торгівлі та маркетингу, а також термінів економіки транспорту було виявлено два способи перекладу: калькування та функціональна заміна (див. рис. 8, 9).

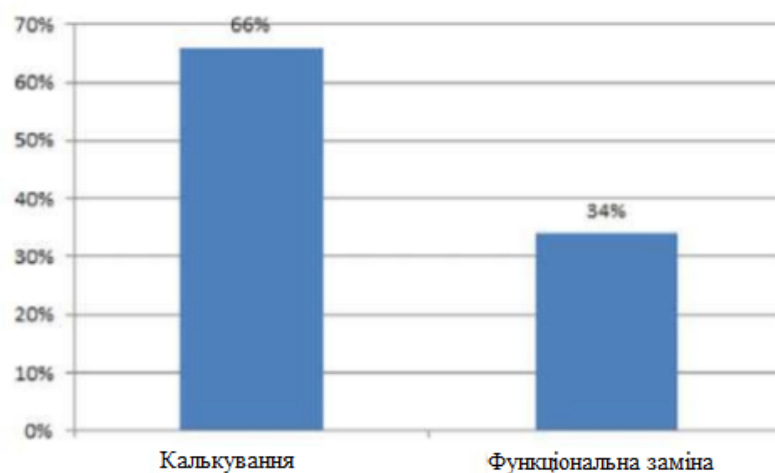

Рисунок 8 – Терміни зовнішньої торгівлі та маркетингу

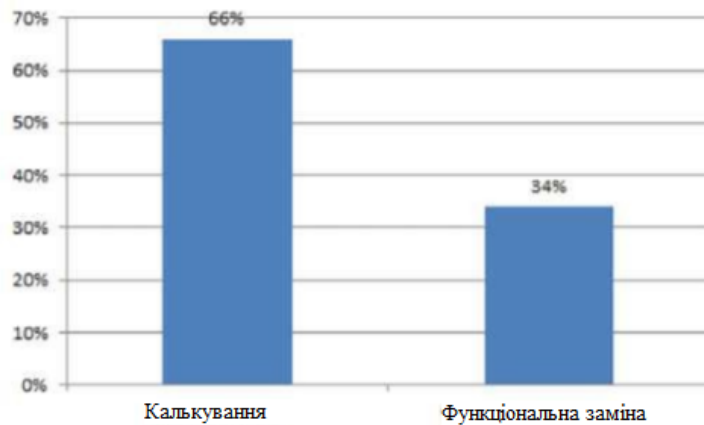

Рисунок 9 – Терміни економіки транспорту

Аналіз способів перекладу універсальних економічних термінів демонструє, що калькування, функціональна заміна та комбінований спосіб домінують над іншими способами (див. рис. 10).

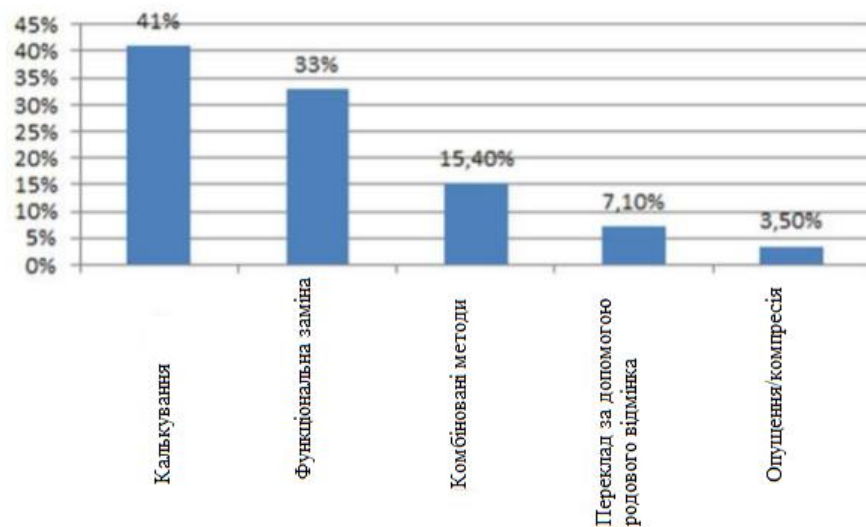

Рисунок 10 – Універсальні економічні терміни

Співвідношення класів англomовних багатокomпонентних термінів, виділених на основі їх змістовних та формальних ознак, та способів перекладу з однієї мови на іншу продемонструвало, що найпоширенішими способами

перекладу термінів майже всіх класів є калькування, функціональна заміна та комбінований переклад.

Таким чином, на підставі аналізу, проведеного в другому розділі, можемо зробити висновки:

Загальна характеристика практичного матеріалу запропонованого дослідження демонструє, що близько однієї четвертої термінів англomовних текстів економічної тематики є багатокomпонентними. Одиниці терміносистеми англomовних текстів переважно стилістично нейтральні, у ній відзначаються відносини синонімії та полісемії.

Частинковий аналіз складових компонентів термінів показав, що найбільш поширеними способами терміноутворення в англійській мові виступили моделі 101 «іменник + іменник» і «прикметник/ дієприкметник + іменник».

Аналізовані багатокomпонентні терміни найчастіше актуалізують такі тематичні галузі економіки як економіка підприємства, банківська економіка, кредитні та фінансові системи.

При зіставленні текстів-оригіналів та його перекладів можна назвати, що багатокomпонентність є характеристикою економічних терміносистем як і англійською, і українською мовами. Проте багатокomпонентність англomовних термінів є складнішою і розгалуженою - у яких відзначається більше елементів проти українськими еквівалентами. Українські відповідності, навпаки, ніж вигладити громіздко і не обтяжувати сприйняття тексту, прагнуть скорочення. Так, зафіксовано англomовні п'ятиелементні та триелементні терміни, які були перекладені українською мовою двоелементними відповідностями. Ця відмінність пояснюється насамперед різницею у системно-структурній організації англійської та української мов.

Найбільш продуктивними способами перекладу текстів з економічної проблематики є калькування, функціональна заміна та комбінований спосіб перекладу. Дані способи дозволяють найбільш точно і адекватно передати зміст багатокomпонентних англomовних термінів на англійську мову.

Виявлено кореляційні взаємозв'язки між класами англomовних термінів, що виділяються на основі їх формальних та змістовних ознак, та способами їх перекладу українською мовою. Так, модель «іменник + іменник» найбільш часто перекладається за допомогою калькування та функціональною заміною. Модель «прикметник/дієприкметник + іменник» перекладається найчастіше за допомогою калькування.

Калькування, функціональна заміна та комбінований переклад виявляються найбільш продуктивними способами перекладу українською мовою для англomовних багатокomпонентних термінів, які представляють такі економічні сфери як економіка підприємства, банківська економіка, кредитні та фінансові системи.

ВИСНОВКИ

Економічна сфера діяльності людини - це та область знань, яка завжди пов'язана з дедалі більшими процесами наукового і технологічного розвитку, що все більше і більше прискорюються, вона постійно і динамічно розвивається, що сприяє безперервному збагаченню економічної термінології. З'являються нові поняття, відбувається науковий, культурний, технічний, комерційний обмін знаннями, і навіть постійне оновлення словників. Також інтенсивно розвивається і ринкова економіка, для українських підприємців та компаній з'являється нова мета - вихід на світовий ринок, укладання міжнародних контрактів та угод, у зв'язку з чим економічний переклад можна назвати найбільш затребуваним видом перекладу. Багато економічних компаній, виходячи світовий ринок починають співпрацювати з міжнародними компаніями. Насамперед необхідно мати як знання у сфері економіки, а й розуміти особливості, існуючі практично перекладу текстів. Жодна людина не зможе передати повний сенс економічного тексту, якщо вона не володіє економічними знаннями.

У великій кількості випадків економічний текст має певну специфіку: велика кількість фінансових, економічних термінів, фразеологізмів, стійких виразів і аббревіатур. Тому не підготовленій людині в галузі економіки досить важко здійснити переклад тексту економічної спрямованості.

З аналізу видів економічних текстів, ми можемо виділити особливості, властиво всім видам, до них належить: наявність термінів, графіків, цифр.

Проаналізувавши особливості економічних текстів, ми визначили складнощі, які можуть виникнути у процесі роботи над перекладом економічних, фінансових текстів:

1) У викладі текстів економічної спрямованості переважно використовується пасивна мова, і навіть форма простого теперішнього часу.

2) Різного роду скорочення, які найчастіше використовуються у різних економічних текстах, також становлять складнощі для перекладу.

3) Терміни в економічних текстах можуть набувати інший сенс. Так, «*interest*» в економічних текстах буде перекладатися не так «*цікавість*», а як «*відсоток*», «*частка*», «*figure*» - «*цифра*», «*data*» - «*дані*».

Особливу важливість при перекладі економічних текстів є перекладом термінології. У роботі проведені приклади, що стосуються сфери економіки в англійській та українській мовах, також розглянуто відповідності між ними.

Переклад слід розглядати як культурно-філософський феномен, що жодною мірою не заперечує значущості суто лінгвістичної сторони, а, навпаки, дозволяє глибше її осмислити, оскільки мовна традиція, в якій укорінена людина, становить одночасно і предмет розуміння, і його основу, а комунікація послідовно розгортається рівнях мови – культури – семіотичної системи у режимі зростання.

Також слід зазначити, що складнощі для перекладу часто становлять багатослівні терміни, тому що їх значення не завжди складаються зі значень їх елементів.

Найбільшу складність при перекладі економічних текстів є те, що необхідно мати не тільки знання англійської мови, але й знання в галузі економіки, які включають і знання економічних термінів та їх перекладу, а також розуміння основних економічних законів. Економічні тексти, статті, як правило, є дуже змістовними. Найчастіше найбільшу частку тексту представляють терміни, які може бути не знайомі перекладачеві тексту.

Головне завдання перекладача економічного тексту завжди полягає в тому, щоб максимально повно і точно донести зміст тексту, що перекладається. Для того, щоб подолати можливість непорозуміння при перекладі економічних термінів з англійської на українську, потрібно враховувати актуальність даних, що лежать в основі того чи іншого тексту.

У звичайній практиці найбільш уживані та загальноприйняті терміни використовуються як основа для утворення термінів, що складаються з кількох слів. При перекладі такого терміна необхідно з'ясувати його склад, визначити головне слово, а також порядок, відповідно до якого слід розкривати значення

даного словосполучення. Головною помилкою є переклад окремих слів, у зв'язку з чим втрачається думка, яка закладена у тексті.

Переклад економічних текстів має низку особливостей у порівнянні з іншими видами перекладу і має на увазі певні складнощі, а саме: переклад термінів, аббревіатур, скорочень, міжнародних слів.

Переклад економічних термінів представляє цілу низку складнощів, тому що терміни як такі не відносяться до мови взагалі і в різних терміносистемах лексично одне й те саме слово може перекладатися по-різному. Уміння правильно перекласти термін українською мовою часто входить у професійну компетенцію фахівця.

Загальна характеристика практичного матеріалу запропонованого дослідження демонструє, що близько однієї четвертої термінів англійських текстів економічної тематики є багатоконпонентними. Одиниці терміносистеми англійських текстів переважно стилістично нейтральні, у ній відзначаються відносини синонімії та полісемії.

При зіставленні текстів-оригіналів та його перекладів можна назвати, що багатоконпонентність є характеристикою економічних терміносистем як і англійською, і українською мовами. Проте багатоконпонентність англійських термінів є складнішою і розгалуженою - у яких відзначається більше елементів проти українськими еквівалентами. Українські відповідності, навпаки, ніж вигладити громіздко і не обтяжувати сприйняття тексту, прагнуть скорочення. Так, зафіксовано англійські п'яти елементні та три елементні терміни, які були перекладені українською мовою двоелементними відповідностями. Ця відмінність пояснюється насамперед різницею у системно структурній організації англійської та української мов.

Найбільш продуктивними способами перекладу текстів з економічної проблематики є калькування, функціональна заміна та комбінований спосіб перекладу. Дані способи дозволяють найбільш точно і адекватно передати зміст багатоконпонентних англійських термінів на українську мову.

Виявлено кореляційні взаємозв'язки між класами англomовних термінів, що виділяються на основі їх формальних та змістовних ознак, та способами їх перекладу на українську мову. Так, модель «іменник + іменник» найбільш часто перекладається за допомогою калькування та функціональною заміною. Модель «прикметник/дієприкметник + іменник» перекладається найчастіше за допомогою калькування.

Калькування, функціональна заміна та комбінований переклад являються найбільш продуктивними способами перекладу українською мовою для англomовних багатокomпонентних термінів, які представляють такі економічні сфери як економіка підприємства, банківська економіка, кредитні та фінансові системи.

Таким чином, за останні кілька років сфера спеціальної лексики зазнала величезних змін. У зв'язку з появою великої кількості термінів у будь-якій спеціалізованій галузі науки, і, зокрема, в економіці, коректному перекладу цих термінів має приділятися особлива увага. Переклад - це процес прийняття рішень: вибір відповідного терміна в мові, що перекладає, може бути дуже важким завданням. Особливо це є складним, коли термін у вихідній мові не має точного еквівалента в мові, що перекладається.

Як відомо, помилки при перекладі термінів неминуче призводять до спотворення сенсу та функції тексту. Саме тому першорядним завданням при перекладі є встановлення відповідностей між термінами у вихідному та перекладному мовах, що потребує певних навичок та умінь при перекладі.

Я, Левкович Діана Олександрівна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Труднощі перекладу англomовних текстів» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акулова Е.А. Типологические характеристики англоязычных учебных экономических текстов : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Е.А. Акулова. – Санкт-Петербург, 2008. – 22 с.
2. Андрейчук Н. І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття : монографія / Н. І. Андрейчук. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. – 280 с.
3. Артюх В.М. Дієслівні об'єктні словосполучення англослов'янської економічної терміносистеми (структурно-семантичний та функціональні аспекти) : автореф. дис. ... канд. філол. наук / В.М. Артюх. – Херсон, 2010. – 19 с.
4. Бабюк В. А. Радіоекологічна термінологія сучасної французької мови: структура, семантика, функціонування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.05 —Романські мови // Бабюк Вікторія Анатоліївна. – К., 2008. – 20 с.
5. Багрій О. І. Наукова дискусія: дискурсивні та прагмариторичні характеристики (на матеріалі англослов'янських статей середини XX- початку XXI сторіч.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови // Багрій Ольга Ігорівна. – К., 2010. – 20 с.
6. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
7. Гніздечко О. М. Авторизація наукового дискурсу: комунікативнопрагматичний аспект (на матеріалі англослов'янських статей сучасних європейських та американських лінгвістів) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови // Гніздечко Оксана Миколаївна. – К., 2005. – 20 с.
8. Гумовська І. М. Англійська юридична термінологія в економічних текстах: генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти : автореф.

дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови / Гумовська Ірина Миколаївна. – Львів, 2000. – 19 с.

9. Гутиряк О. І. Англійська термінологія маркетингу: структура та семантичні характеристики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови / Гутиряк Оксана Ігорівна. – К., 1999. – 18 с.

10. Дерді Е. Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських економічних термінів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови / Дерді Емма Тіберіївна. – К., 2003. – 21 с.

11. Дерпак О. В. Конфронтативні мовленнєві жанри: комунікативнопрагматичний та мовний аспекти (на матеріалі української, англійської та польської мов) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 —Загальне мовознавство / Дерпак Олена Володимирівна. – К., 2005. – 16 с.

12. Дискурс іноземномовної комунікації / заг. ред. К. Я. Кусько. – Львів : Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 495 с.

13. Дроздова Т.В. Научный текст и проблемы его понимания (на материале англоязычных экономических текстов) : автореф. дис. ... док. філол. наук : 10.02.19, 10.02.04 / Т.В. Дроздова. – М., 2003. – 46 с.

14. Дуда О. І. Процеси термінологізації в сучасній англійській мові (на матеріалі літератури з кредитно-банківської справи) : автореф. дис на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови / Дуда Олександра Ігорівна. – К., 2001. – 19 с.

15. Загнітко А. П. Основи дискурсології : наук.-навч. вид. / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2008. – 194 с

16. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу / Ю. А. Зацний. – Львів : ПАІС, 2007. – 228 с.

17. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів, Вид-во при Львів. ун-ті, 1989.–216 с.

18. Кобякова, І.К. Філологія у сучасному суспільстві [Текст] / І.К. Кобякова, А.І. Сіренко // Перший крок у науку : матеріали VIII студентської конференції, м. Суми, 11 грудня 2016 р. / Відп. за вип. М.Б. Оприско. - Суми : СумДУ, 2016. - С. 305.

19. Колесникова І. А. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні параметри професійного дискурсу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.15 —Загальне мовознавство // Колесникова Ірина Анатоліївна. – К., 2009. – 33 с.

20. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 512с.

21. Радзієвська Т. В. Текст як засіб комунікації / Т. В. Радзієвська. – К. : Інститут української мови, 1993. – 194 с.

22. Рибачок С.М. Термінологічна лексика як засіб когезії англомовного економічного тексту : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / С.М. Рибачок; Запорізьк. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2005. – 20 с.

23. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації : підручник / О. О. Селіванова. – Черкаси : Видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. – 350 с.

24. Скороходько Е. Ф. Сучасна англійська термінологія: навч. пос. / Е. Ф. Скороходько. – К. : УІЛМ, 2002. – 76 с.

25. Сологуб Л. В. Особливості творення англійських економічних термінів / Л. В. Сологуб // Філологічні студії. – 2004. – № 2 (26). – С. 232–238.

26. Сологуб Л. В. Семантико-структурні особливості англійських заголовків науково-дидактичних текстів у галузі економії / Л. В. Сологуб // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. – 2012. – № 29. – С. 205–208.

27. Тхоровська С. В. Ідеологічний дискурс англомовної преси (лінгвокогнітивні аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови // Тхоровська Світлана Володимирівна. – Львів, 2010. – 17 с.

28. Ущина В. А. Інституційний дискурс як асиметрична мовленнєва взаємодія / В. А. Ущина // *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Філологічні науки : Мовознавство*. – 2010. – № 7. – С. 160–163.

29. Ущина В. А. Соціолінгвістична категорія домінантності та її реалізація в англomовному політичному дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови // Ущина Валентина Антонівна. – К., 2003. – 20 с.

30. Федорів Я. Р. Лінгвістичні моделі дискурсу публічних виступів: нариси із сучасних культурно-мовленнєвих практик / Я. Р. Федорів. – К. : ВПЦ НАУКМА, 2010. – 188 с.

31. Фадєєва О. В. Стратегії й тактики конфліктного дискурсу (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 —Германські мови // Фадєєва Олена Володимирівна. – К., 2000. – 18 с.

32. Фурман А. В. Теорія і практика розвивального підручника : монографія / А. В. Фурман. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 288 с.

33. Швачко С. О. Об'єкти перекладознавства : монографія / С. О. Швачко, І. К. Кобякова, Т. О. Анохіна. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 222 с.

34. Шевченко І. С. Мішель Фуко і дискурсивна парадигма в лінгвістиці / І. С. Шевченко // *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. – 2009. – Т.12 – №1. – С. 44–49.

35. Bhatia V. J. *Analysing genre – Language use in Professional Settings* / V. J. Bhatia. – L. : Longman Group UK Limited, 1993. – 246 с.

36. Christie F. *Genres as social processes* / F. Christie // *Working with Genre: Papers from the 1989 LERN Conference*. – Leichhardt, NSW, Australia : Common Ground, 1991. – P. 73–88.

37. Cook G. *Discourse* / G. Cook. – Oxford : Oxford University Press, 1992. – 168 p.

38. Discourse and Power. Front Cover. Teun A van Dijk. Macmillan Education UK, Aug 20, 2008 - Language Arts & Disciplines - 320 p.
39. Hyland K. Disciplinary Discourses. Social Interactions in Academic Writing / K. Hyland. – Michigan : The University of Michigan, 2004. – 211 p.
40. Nunan D. Introducing Discourse Analysis / D. Nunan. – Penguin Group, 1993. – 134 p.
41. Martin J. R. Social processes in education: a reply to Sawyer and Watson (and others) / J. R. Martin, J. Rothery, F. Christie // The Place of Genre in Learning: Current Debates / ed. by I. Reid. – Geelong : Deakin Univ. Press, 1987. – P. 58– 82.
42. Matheson D. Media Discourses: Analysing Media Texts / D. Matheson. – Berkshire : Open University Press, 2005. – 206 p.
43. Pethő E. Introduction to rhetorical economics. European Integration Studies. 2005. Vol. 4. No. 1. P. 109–114.
44. Scollon R. Discourse in Place: Language in the Material World / R. Scollon, S. W. Scollon. – L. : Routledge, 2003. – 242 p.
45. Serban M. Economic Discourse in Globalization. Ovidius University Annals. 2012. Vol. 12.
45. The Analysis of Economics Discourse by Economists and Applied Linguists: A review.. No. 1. P. 666-670.
46. Thompson S. E. Text-structuring, matadiscourse, intonation and the signalling of organization in academic lectures / S. E. Thompson // Journal of English for Academic Purposes. – 2003. – Vol. 2. – P. 5–20.
47. Virtanen P. T. Persuasion across genres: Emerging perspectives / P. T. Virtanen, H. Halmari // Persuasion across Genres: A linguistic approach / ed. by P. T. Virtanen, H. Halmari. – Amsterdam and Philadelphia : Benjamins, 2005. – P. 3–27.
48. Widdowson H. G. Linguistics, 3d ed. Oxford : Oxford Univ. Press, 1997.
49. Wodak R. Disorders of Discourse / R. Wodak. – L., N.Y. : Longman, 1996. – 180 p.
50. Wodak R. The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual / R. Wodak. – L.: Palgrave Macmillan, 2011. – 272 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

51. Алексеєнко Л. М. та ін. Економічний словник: банківська справа: фондовий ринок. К.: Видавничий будинок «Максимум»; Тернопіль: «Економічна думка», 2000. — 592 с.

52. Бізнес Словник: Економіка. Фінанси. Банки. Інвестиції. Кредити, англо-український, понад 12 500 термінів / Уклад.: С.Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко. — К.: Школа, 2002. — 720 с.

53. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.

54. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. - К., 1997. - 375с.

55. Електронний словник Multitran [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.multitran.ru>.

56. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752 с.

57. Новий тлумачний словник української мови [Текст] : у 3 т.: 42000 сл. / уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. - К. : Аконіт, 2003 . Т. 2 : К - П. - [Б. м.] : [б.в.], 2003. - 926 с.

58. Словник української мови / гол. ред. І. К. Білодід. – Т. IX. – К. : Наукова думка, 1978. – 916 с.

59. Словник української мови / гол. ред. І. К. Білодід. – Т. X. – К. : Наукова думка, 1979. – 658 с.

60. Сучасний тлумачний словник української мови / За заг. ред. В.В.Дубічинського. – Харків: Школа, 2006. – 1008 с.

61. Crystal D. An Encyclopaedic Dictionary of Language and Languages. New Jersey : Blackwell Pub, 2004. - 250 p.

61. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English: Fifth edition/ ed. by Crowther J. – Oxford University Press, 1995. – 1428 p.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

62. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/finance-and-economics/labour-v-capital-in-the-post-lockdown-economy/21807700>

63. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/leaders/2013/03/09/the-rise-of-the-sharing-economy>

64. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/briefing/2020/04/30/the-90-economy-that-lockdowns-will-leave-behind>

65. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/leaders/2021/10/09/the-world-economys-shortage-problem>

66. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/leaders/2021/10/16/is-the-world-economy-entering-a-wage-price-spiral>

67. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/leaders/2014/12/30/workers-on-tap>

68. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/briefing/2021/10/09/creating-the-new-hydrogen-economy-is-a-massive-undertaking>

69. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/leaders/2020/04/30/life-after-lockdowns>

70. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/leaders/americas-economy-needs-tighter-monetary-policy/21806694>

71. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.economist.com/finance-and-economics/which-economies-have-done-best-and-worst-during-the-pandemic/21806917>

72. The Economist. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.economist.com/briefing/2020/04/30/the-90-economy-that-lockdowns-will-leave-behind>

73. The Economist. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.economist.com/leaders/2013/03/09/the-rise-of-the-sharing-economy>

74. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/1983/05/the-globalization-of-markets>.

75. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/2012/01/run-a-way-capitalism>.

76. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/2021/12/sustainable-business-went-mainstream-in-2021>.

77. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/sponsored/2022/01/modernizing-core-systems-has-become-a-business-imperative-for-the-banking-industry>

78. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/sponsored/2021/11/a-new-vision-for-how-organizations-can-use-ai-to-adapt-to-a-post-pandemic-economy>

79. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/2021/12/making-a-big-pivot-while-staying-true-to-your-original-mission>

80. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/2021/11/theres-still-profit-potential-in-your-low-profit-customers>

81. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/2021/11/making-the-business-case-for-your-marketing-budget>

82. The Harvard Business Review. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://hbr.org/2021/11/establish-a-productive-private-equity-partnership>

ДОДАТКИ

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ

1. Калькування

№	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	nominal interest rates	номінальні процентні ставки
2.	negative interest rates	негативні процентні ставки
3.	lending rate	кредитна ставка
4.	short-term reserves	короткострокові резерви
5.	monetary policy	монетарної політики
6.	quantitative easing	кількісне пом'якшення
7.	bank transfer	банківський переказ
8.	barter deal	бартерна угода
9.	gross receipt	валовий дохід
10.	foreign-trade deal	зовнішньоторговельна угода
11.	intellectual property	інтелектуальна власність
12.	compensation agreement	компенсаційна угода
13.	control packet of shares	контрольний пакет акцій
14.	personal account	особовий рахунок
15.	world price	світова ціна
16.	world market	світовий ринок
17.	circulating capital	оборотний капітал
18.	wholesale trade	гуртова торгівля
19.	tax statement	податкова декларація
20.	industry leaders	галузеві лідери
21.	mean or median statistics	середні чи медіанні значення
22.	operating managers	операційні менеджери

23.	purchasing power	купівельна спроможність
24.	marginal value	граничну вартість
25.	economic activity	економічна активність
26.	non-inflationary policies	антиінфляційної політики
27.	maximized productivity	максимальна продуктивність
28.	retail prices	роздрібні ціни
29.	aggregate demand	сукупний попит
30.	free trade	вільна торгівля
31.	global communications	глобальні комунікації
32.	additional markets	додаткові ринки
33.	gross domestic product (GDP)	валовий внутрішній продукт (ВВП)
34.	the International Monetary Fund (IMF)	Міжнародний валютний фонд (МВФ)
35.	the World Trade Organization (WTO)	Світова організація торгівлі (СОТ)
36.	market value	ринкова вартість
37.	multinational businesses	Міжнародний бізнес
38.	international financial institutions	міжнародні фінансові організації
39.	legitimately accepting	законодавче затвердження
40.	microeconomic phenomena	мікроекономічні явища
41.	class structure	класову структуру
42.	business expansion	ділова експансія
43.	tangible /intangible assets	матеріальні / нематеріальні активи
44.	foreign direct investment	прямі іноземні інвестиції
45.	technological advancements	технічний прогрес
46.	controlling interest	контрольний пакет акцій
47.	tax return	податкова декларація

2. Функціональна заміна

№	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	recessionary pressures in the economy	економічний спад
2.	bill of credit	акредитив, вексель
3.	exchange prices	біржовий курс
4.	market-rate	біржовий курс
5.	stock prices	біржовий курс
6.	balance sheet	бухгалтерський баланс
7.	bottom lines	чистий прибуток
8.	borrowing power	кредитоспроможність
9.	competitive strength	конкурентоспроможність
10.	market opportunities	кон'юнктура ринку
11.	sales opportunities	кон'юнктура ринку
12.	floating capital	оборотний капітал
13.	trading capital	оборотний капітал
14.	collective investment fund	статутний фонд
15.	purchasing patterns	покупці
16.	growth rates	темпи зростання
17.	money supply	грошова маса
18.	overseas growth	експортні продажі
19.	cross-border entry activity	транскордонної діяльності
20.	payment by installments	розстрочка
21.	commercial classified information	комерційна таємниця

3. Комбінований спосіб перекладу

№	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	tax harmonization	гармонізація податків
2.	joint venture zone	зона спільного підприємництва
3.	Consumer Price Index	Індекс споживчих цін
4.	profit margins	маржа прибутку (рентабельність продажів)
5.	risk factors	фактори ризику
6.	raw material market	ринок сировини
7.	economic output	об'єм виробництва
8.	manufacturing output	об'єм промислового виробництва
9.	cost-push inflation	інфляція витрат
10.	demand-pull inflation	інфляції попиту
11.	scarcity of raw materials	дефіцит сировини
12.	scarcity of raw materials	знецінення місцевої валюти
13.	diversification of resources	диверсифікація ресурсів
14.	liberalization of capital account	лібералізація рахунку руху капіталів
15.	board members	члени правління
16.	distribution channels	канали збуту

4. Опущення/компресія

№	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	excise tax	акциз
2.	safety stock	акції
3.	collection of payment	інкасування
4.	capital investment	капіталовкладення
5.	competitive ability	конкурентоздатність
6.	small-scale business	малий бізнес

5. Переклад за допомогою родового відмінка

№	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	driver of profitable growth	фактор прибуткового зростання
2.	level of prices	рівень цін
3.	factors of production	фактори виробництва
4.	value of money	цінність грошей
5.	cost of production	витрати виробництва

6. Додавання

№	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	gross weight	вага брутто
2.	economies of scale	економія за рахунок зростання масштабів виробництва
3.	yields on corporate bonds	ставки прибутковості за облігаціями корпорацій
4.	depositing money	розміщення грошей на депозит

7. Транспозиція/конверсія

№	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	to expand business operations	розширення ділових операцій
2.	to constantly increase bottom lines	постійне збільшення чистої прибутку

8. Модуляція

№	Терміни англійською мовою	Українські еквіваленти
1.	majority ownership	контрольний пакет акцій
2.	business accounting	бухгалтерський облік